

EESTI MUUSIKA JA TEATRIAKADEEMIA JA
TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA
Muusikapedagoogika ühisõppekava

Aveli Paide

**Koolikultuuri avaldumisvormid muusikakoolis
Tartu I muusikakooli õpilaste ja õpetajate hinnangul.**

Magistritöö

Juhendaja: MA Tiia Parmo
Kaitsmisele lubatud.....
(juhendaja allkiri)

Viljandi 2014

ABSTRAKT

„Koolikultuuri avaldumisvormid muusikakoolis Tartu I muusikakooli õpilaste ja õpetajate hinnangul.“

Käesoleva magistritöö eesmärgiks on avada koolikultuuri mõiste (komponendid), seda mõjutavad tegurid ja seos kooli muutumisprotsessiga ning välja selgitada koolikultuuri avaldumisvormid muusikakoolis Tartu I Muusikakooli näitel. Antud töös kasutatakse meetodina juhtumiuuringut, mille konkreetseks juhtumiks oli Tartu I Muusikakool.

Töö esimeses peatükis avatakse koolikultuuri mõiste läbi selle komponentide, kirjeldatakse koolikultuuri mõjutavaid tegureid ja seost organisatsiooni muutmisprotsessiga. Teises peatükis kirjeldatakse muusikakooli kui huvikooli karakteristikuid ja positsiooni haridussüsteemis; antakse ülevaade muusikahariduse suundumustest ja tutvustatakse Tartu I muusikakooli. Kolmandas peatükis kirjeldatakse uurimistöö metoodikat ning käiku. Andmekogumismeetoditeks on ankeetküsitlused õpilastele ja õpetajatele ning intervjuu kooli direktoriga. Neljandas peatükis esitatakse analüüs, uurimistulemused ja järeldused.

Uuringu tulemustest selgus, et koolis tähtsaks peetavad väärtused õpilaste ja õpetajate ühisel hinnangul on õppeedukus, ausus ja õpilaste turvalisus. Õpetajad kui õpilased tõid iseloomuliku joonena kooli kohta välja selle, et koolis valitseb sõbralik õhkkond, Koolipere liikmed ei tea küll kooliga seotud lugusid, aga väärtustavad ühiselt traditsioonilisi sündmusi koolis. Nii õpilased kui õpetajad on arvamusel, et nende koolil on „oma nägu“, mis teda teistest koolides eristab.

Võtmesõnad: koolikultuur, väärtused, suhted koolis, traditsioonid

ABSTRACT

“Features of School Culture in Music School - Perceptions of the Students and Teachers of Tartu I Music School”

The aim of this thesis is to open the term „school culture“ (components), factors that affect it, and its connection to school’s changing process. Also, to find out school culture’s manifest forms as an example in Tartu I Music School. The method used in this study is case study based on Tartu I Music School.

The first chapter opens the school culture’s term through its components, describes the affecting factors of the school culture and its relationship with the organisation’s changing process. The second chapter gives an overview of the music school as hobby school’s characteristics and position in the education system, the musical education’s tendencies and introduces Tartu I Music School. The third chapter is about the methods and course of this study. Data collecting method was questionnaires for students and teachers, and an interview with the school’s head teacher. The fourth chapter describes the analysis, results and conclusions.

The study showed that students and teachers both valued the advancement in studies, honesty and students’ safety. About the music school, both brought out that there is a friendly atmosphere. Although, all the members of the school did not know the stories about the school, they all valued common traditional events in school. All thought that the school has its “certain face” that makes it different from other schools.

Keywords: school culture, values, relationships in school, traditions.

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	5
KOOLIKULTUURI MÄÄRATLUS ERIALAKIRJANDUSES.....	8
1.1. Koolikultuuri mõiste ja sisu	8
1.1.1. Koolikultuur kui organisatsioonikultuur	8
1.1.2 Koolikultuur ja koolikliima.....	9
1.1.3 Koolikultuuri mõiste (sisu) erinevad määratlused	10
1.1.4. Koolikultuuri komponendid	12
1.2. Koolikultuuri mõjutavad tegurid.....	16
1.2.1 Koolijuht koolikultuuri kujundajana	17
1.3 Koolikultuuri mõju kooliorganisatsioonile	18
2. MUUSIKAKOOL	20
2.1. Muusikakoolid Eesti haridussüsteemis	20
2.1.1. Huviharidus, muusikakool kui huvikool	21
2.1.2. Muusikakool muusikaharidussüsteemis, Eesti Muusikakoolide Liit muusikahariduse arengusuundadest	22
2.2 TARTU I MUUSIKAKOOL	24
3. METOODIKA.....	26
3.1 Meetodi valik ja kirjeldus.....	26
3.2 Valimi kirjeldus.....	26
3.3 Andmekogumismeetodid ja uurimisinstrumendid	27
3.4 Uurimise käik	27
3.5 Andmeanalüüs	28
4. UURIMISTULEMUSED JA JÄRELDUSED	29
JÄRELDUSED.....	55
KOKKUVÕTE.....	57
KASUTATUD KIRJANDUS	59
LISAD	62

SISSEJUHATUS

Kultuur on inimeste teadvuses olevad normid, väärtused, uskumused, tavad ja rituaalid mis on üles ehitatud aja jooksul, kui inimesed töötavad koos, lahendavad probleeme ja võtavad vastu väljakutseid. See on komplekt mitteformaalseid ootusi ja väärtusi, mis kujundab inimeste mõtlemist, tundmusi ja tegevust koolis. Igal koolil on erinev reaalsus või mõtteviis koolielust ning kultuurist, mis on L. Stollil tihti kokku võetud vaid ühe lausega: „Nii aetakse meie koolis asju“ (Deal&Peterson, Stoll, 1998).

Positiivsed ja toetavad (on nimetatud ka „tervislikud“ ja “ohutud“) koolikultuurid on tugevalt seotud õpilaste paranenud saavutuste, motivatsiooni tõusuga ning õpetaja efektiivsuse ja rahuloluga. Keskkonnas, kus on tugev organisatsiooni ideoloogia, jagatud osalus, karismaatiline juhtimine ja intiimsus, kogevad õpetajad kõrgemat tööalast rahuldust. ning töövõime suureneb. Tänapäeval peavad mitmed autorid koolikultuuri üheks haridusvaldkonna olulisimaks kontseptiks ehk üldmõisteks. Olulise nähtusena kooliorganisatsiooni arengu suunamisel - soovitud muutmisprotsesside toetaja või takistajana – on vaja koolikultuuri analüüsida ja hinnata (Stolp, Smith 1994; Sarv, 2004; Lindahl, 2006).

Koolikultuuri eraldiseisva nähtusena on vähe uuritud. Kasvatusteadlaste vähese huvi põhjuseks koolikultuuri uurimise vastu on 1) asjaolu, et tahaplaanile on jäänud kasvatus ja kooli institutsionaalsed-kultuurilised alused ja 2) koolikultuur- ja laiemalt kultuur üldse - on suhteliselt keeruline uurimisobjekt, kus ainuüksi defineerimise tasandil ei suuda teadlased üksmeelele jõuda, rääkimata mõõtmisviisidest. (Marandi, Luik, Laanpere, Adojaan, Uibu, 2003)

Koolikultuuri käsitlevad või sellega seotud teemadel kirjutatud uurimused Eestis on: Triin Marandi jt „ IKT ja Eesti koolikultuur“ (2003); Tallinna ülikoolis 2004. aastal läbiviidud koolikultuuri ja koolikliima uuring ökoloogilisest, sotsiaalse kliima mudelist lähtuvalt; Kadri Kelneri magistritöö teemal „Haapsalu I keskkooli muusikateater „Pöialpoiss“ õpilaste

väärtushoiakute kujundajana (2012) ja Kätlin Puhmaste bakalaureusetöö „Muusika, traditsioonide ja inimsuhete tähtsus koolikultuuri kujunemisel (Kalamaja Põhikooli näitel) (2005). Käesolevas magistrیتöös on lisaks ülalnimetatutele kasutatud ka Anna-Liisa Blaubrüki magistrیتööd „Väärtuskasvatus koolis Tartu linna koolide III kooliastme õpetajate ja õpilaste hinnangutel“ (2013) ja Katrin Saarti, magistrیتöö „Väärtuskasvatus koolis ja selle võimalused ainetunnis (bioloogia tunni näitel“ (2013).

Huviharidusasutuses koolikultuuri uuringuid autorile teadaolevalt läbiviidud ei ole. Käesoleva magistrیتöö raames kogutud andmed on täienduseks seni napile informatsioonile koolikultuuri sisu ja avaldumisvormide kohta Eesti koolis.

Käesoleva magistrیتöö **probleem** on sõnastatud küsimusena: Millised on koolikultuuri komponendid ja kuidas need avalduvad muusikakoolis?

Sellest tulenevalt on uurimuse **eesmärgiks** avada koolikultuuri mõiste (komponendid), seda mõjutavad tegurid ja seos kooli muutumisprotsessiga ning välja selgitada koolikultuuri avaldumisvormid muusikakoolis Tartu I Muusikakooli näitel.

Eesmärgi täitmiseks on püstitatud järgmised **ülesanded**:

- 1) Toetudes koolikultuuri teoreetikute seisukohtadele avada koolikultuuri mõiste, seda mõjutavad tegurid ja seos kooliorganisatsiooni arendamisega;
- 2) Huviharidust reguleeriva seadusandluse ja kooli alusdokumentide alusel kirjeldada Tartu I Muusikakooli ja tema kohta muusika(huvi)haridussüsteemis;
- 3) Viia läbi ankeetküsitlused Tartu I Muusikakooli õpilaste ja õpetajate hulgas;
- 4) Viia läbi intervjuu Tartu I Muusikakooli direktoriga;
- 5) Analüüsida ankeetküsitluste ja intervjuu abil kogutud andmed, esitada tulemused ja järeldused

Käesoleva magistrیتöö uurimismeetodiks on juhtumiuuring, milles on vaatluse alla võetud üksikjuhtum, milleks on kool- Tartu I muusikakool.

Magistritöö koosneb sissejuhatausest, teoreetilisest osast kahes peatükis, empiirilises osast kahes peatükis, kokkuvõttest, kasutatud kirjanduse loetelust ja lisadest.

Teoreetilise osa esimeses peatükis avatakse koolikultuuri mõiste läbi selle komponentide, kirjeldatakse koolikultuuri mõjutavaid tegureid ja seost organisatsiooni muutmisprotsessiga. Teises peatükis kirjeldatakse muusikakooli positsiooni haridussüsteemis ja karakteristikuid, tutvustatakse Tartu I muusikakooli eesmärke, õppetöö põhimõtteid ja korraldust, huvigruppe, partnereid ja õpikeskkonda.

Koolikultuuri teoreetiliste aluste määratlemisel on peamiselt toetunud järgmistele autoritele:

Deal, T. & Peterson, K. - *The Shaping School Culture* (1990), *Principal's Role in Shaping School Culture* (1990), *The Leadership Paradox: Balancing logic and artistry in schools*. (1994) ja *How leaders Influence the Culture of Schools* (1998) ; Lindahl, R. - *The Role of Organizational Climate and Culture in the School* (2006) ; Sarv, E-S. - *Koolikliima* (2012) ja Salumaa, T. - *Kooli kui organisatsiooni efektiivsuse karakteristikud* (2001).

Tartu I Muusikakooli tutvustamiseks on tõlgendatud huviharidust reguleerivat seadusandlust (EV Haridusseadus, Huvikooli seadus, Huviharidusstandard) ja Tartu I Muusikakooli alusdokumente ning tutvutud Eesti muusika–huviharidust suunavate Eesti Muusikakoolide Liidus juhatuse liikmete seisukohtadega.

Uurimistöö empiirilises osas tutvustatakse töö metoodikat ja valimit ning analüüsitakse uurimisandmeid ning esitatakse uurimistulemused ja järeldused.

Autor tänab Tartu I muusikakooli õpilasi, õpetajaid ja direktorit aktiivse osalemise eest uurimistöös.

KOOLIKULTUURI MÄÄRATLUS ERIALAKIRJANDUSES

Käesolevas peatükis avatakse erialakirjandusele toetudes koolikultuuri mõiste ja sisu ehk koolikultuuri komponendid; selgitatakse seoseid: koolikultuur ja organisatsioonikultuur ning koolikultuur ja koolikliima. Samuti kirjeldatakse koolikultuuri mõjutavaid tegureid ja koolikultuuri mõju kooliorganisatsioonile.

1.1. Koolikultuuri mõiste ja sisu

Koolikultuuri mõistet on kasutatud juba 1920ndatel, kuid laiema kasutuse sai see 1980ndatel, seda nii metafoorina kui uurimisobjektina. Alates 1960ndate kultuuripöördest laienes kultuuri mõiste ja seda hakati kasutama senisest hoopis erinevates valdkondades. Kooliga seoses on olulisemad valdkonnad näiteks kasvatuskultuur, pedagoogiline kultuur, õpikultuur, organisatsioonikultuur (Sarv,2004). Käesoleva magistritöö kontekstis käsitletakse koolikultuuri organisatsioonikultuurina.

1.1.1. Koolikultuur kui organisatsioonikultuur

Koolikultuur kui mõiste ja fenomen moodustub kahe lähenemise- kultuuri (laia üldmõistena) ja organisatsiooni (kui strukturealne, institutsionaalne tervik inimeste sihipärase tegevuse korrastamiseks) ühisosana. (Sarv, 2004). Organisatsioonikultuuri võib vaadelda kui väärtuste, normide, hoiakute ja põhimõtete kogumit, millest firma lähtub oma igapäevases tegevuses. Organisatsioonikultuuri erinevates definitsioonides rõhutatakse organisatsiooniliikmete ühiseid väärtushinnanguid. Organisatsioonikultuur määrab, kuidas peab tööd tegema, mis on lubatud või keelatud. Organisatsioonikultuur ühtlustab organisatsiooniliikmete käitumist, muudab organisatsiooni stabiilsemaks ja vähendab vajadust formaalse juhtimise ning kontrolli järgi. Organisatsioonikultuuri määravad koos organisatsiooni arenguga välja kujunenud kirjutamata seadused (Virovere, Alas, Liigand, 2005, 19, 25, 26).

Kool nagu iga teinegi organisatsioon on inimühendus, kes tegutseb koos ühiste eesmärkide

saavutamiseks ja keda on iseloomustatud kindla eesmärgi, strateegia, struktuuri ja tehnoloogiaga. Lähenemisviisid või vaated koolikultuurile tulenevad üldistest lähenemistest organisatsioonile ning oluliseks peetakse koolikultuuri põhiväärtuste ja veendumuste harmoneerumist organisatsiooni põhiväärtustega (Sarv, 2004).

1.1.2 Koolikultuur ja koolikliima

Kooli iseloomustamisel ja kirjeldamisel kasutatakse tihti selliseid mõisteid nagu kooli kliima, eetos, atmosfäär või õhustik, iseloom, kultuur jm. Eesti koolikultuuri ja koolikliimat on 21 saj. algul uuritud organisatsiooni-uuringute osana või spetsiifiliselt ökoloogilisest, sotsiaalse kliima ja õppiva organisatsiooni mudelist lähtuvalt. Tavakasutuses on koolikultuur ja koolikliima suuresti samatähenduslikud metafoorid (Sarv, 2004).

Koolikliimat ja koolikultuuri peetakse olulisimaks aspektiks kooli kui tervikorganisatsiooni ja selle üksikute aspektide (nt koolivägivalla, õpilaste õpiedukuse ning toimetulekuvõime) muutmisel (Sarv, 2012). Koolikultuur ja koolikliima sisu ja omavaheline seos on erinevate autorite poolt määratletud erinevalt:

Toetudes Andersonile, esitab Sarv koolikliima definitsiooni: „kooli kliima on kooli kui organisatsiooni kvaliteet, mis hõlmab eelkõige kooli ökoloogiat, miljööd, sotsiaalset süsteemi ja kultuuri.“ Nimetatud käsitluses on koolikultuur koolikliima komponendiks kooli ökoloogia (materiaalne ja füüsiline keskkond - ehitised, finantsid), miljöö (õpilaste ja õpetajate individuaalsed karakteristikud-vanus, majanduslik taust, rahvus) ja sotsiaalse süsteemi (inimeste ja rühmade vahelised suhted ja seosed koolis) k o o l i (käesoleva töö autori sõrendus). Kultuuri sisuks on selle käsitluse alusel vaid koolis õppivate ja töötavate inimeste uskumused ja väärtused. Kooli kliima käsitlused keskenduvad eelkõige kooli struktuurilistele, mõõdetavatele dimensioonidele, koolikultuuri käsitlused tegelevad aga enam väärtuste, koolielu eri aspektide tähendustega ja nende kasutusega inimeste poolt (samas).

E. –S. Sarv räägib küll koolikliimast ja koolikultuurist eraldi kuid mainib samas, et omaette mõistena võivad need sisult kas erineda või osaliselt või täielikult kattuda. R. Lindahl käsitlebki koolikultuuri ja koolikliimat koos: „ Koolikultuur ja kliima on lahutamatu osa kooli täiustamise protsessis, mõjutades otsuseid selle protsessi kõigis etappides. (Lindahl, 2006).

Kuigi koolikultuur ja kliima on amorfsed ja keerulised nähtused ning nende kohta esitatud teoreetiliste teadmiste baas on vastuoluline ja segane, on kultuur ja kliima väga reaalne, väga võimas jõud organisatsioonides. (Sarv, 2012).

Käesolevad uurimistöös käsitletakse koolikultuuri ja koolikliima mõisteid sisult kattuvaina.

1.1.3 Koolikultuuri mõiste (sisu) erinevad määratlused

Koolikultuuri uurimine on killustunud paljude erinevate käsitluste ja koolkondade vahel, millest konteksti ja probleemi jaoks sobiva (s.h. ka rakenduslikku väärtust omava) valimine ei ole lihtne ülesanne (Marandi jt 2003). Koolikultuuri teoretikud määratlevad koolikultuuri mõistet väga erineva vaatenurga alt. Siiski võib autori arvates pidada mitmete määratluste puhul ühiseks jooneks nähtuse seotust selle sisuga - läbi komponentide. Magistritöö käeolevas alajaotuses tutvustatakse koolikultuuri mõistet erinevate autorite tõlgenduses:

R. S. Barth: Koolikultuur oma olemuselt kujutab endast keeruliste normide, uskumuste, käitumiste, väärtuste, tseremooniate, traditsioonide ja müütide kogumit, millel on erinevate organisatsioonide korralduses tähtis roll (Barth, 2002).

Teistsuguses sõnastuses on koolikultuuri defineerinud S. Stolp ja S. C. Smith. Nimelt, et „koolikultuuri võib määratleda kui ajalooliselt edasi antud tähendusmustreid, mis kannavad edasi koolikogukonna liikmete poolt arusaadavaid ning mõistetavaid norme, uskumusi, väärtusi, tõekspidamisi, tseremooniaid, rituaale ning müüte, mis omakorda kujundavad samuti inimese mõtlemist ja tegevust“ (Stolp, Smith 1994).

Tartu Ülikooli Eetikakeskuse koduleheküljel on kirjutatud koolikultuuri kohta, et see hõlmab koolis aktiivselt toimivaid väärtusi, struktuure, reegleid, mis kujundavad õppetegevusi, juhtimis- ja koostööviise ning samuti kujundavaid suhteid. Need konkreetsed põhimõtted võivad kajastuda kas kooli arengukavas sõnastatuna või siis toimida vaikimisi igapäevastes praktikates (Kool ja eetika, sine anno).

T. Salumaa, kes toetub Narayanan'i ja Nath'i käsitlusele jagab organisatsioonikultuuri olemuse kaheks: (1) elemendid, mis on organisatsiooni liikmetele nähtavad (nagu uskumused, väärtused ja normid) ehk artifaktid ja (2) elemendid, mis on sõnastamata ja organisatsiooni liikmetele nähtamatud (ühised eeldused).

Nähtavad elemendid ehk "kuidas me siin tegutseme" ja nähtamatud elemendid

ehk "organisatsiooni alateadvus" moodustavad sisekeskkonna, mis hoiab liimina organisatsiooni ja selle allüsteeme koos. (Salumaa, 2001)

Kultuurist kui liimist räägib ka L. Stoll: „Kultuur on nagu liim, mis hoiab kõike koos.“

Mõnevõrra sarnaselt näeb koolikultuuri olemust autori arvates ka F. Erickson, kes nimetab seda tõlgenduslikuks raamistikuks, mis sisaldab erinevat kontseptsiooni kultuuriliste teadmiste omamisest ja jagamisest (Stoll, 1998; Erickson, 1987).

Michigani Ülikooli koolikultuuri teoreetiliste materjalide kohaselt kajastub koolikultuur organisatsiooni atmosfääris, müütides ja moraalis kusjuures võib eristada kolme tasandit:

1. Esemed ja sümbolid- koolihooned ja sisustus ning nende kujundus;
2. Väärtused - näitavad seda, kuidas administraatorid, direktorid, töötajad töötavad/ funktsioneerivad ning suhtlevad.
3. Eeldused - eelkõige inimloomusest tulenevad uskumused (Tableman, 2004). Nagu eespoolt öeldud, nimetab T. Salumaa viimast tasandit, toetudes Narayanan'i ja Nath'i käsitlusele, „ühisteks eeldusteks“ ehk „organisatsiooni alateadvuseks“ .

E. – S. Sarv vaatleb koolikultuuri komponente nelja-valdkonnalise jaotusena:

1. Inimsuhted- see tähendab seda, et mil määral inimesed keskenduvad üksteiste toetamisele ja mõistmisele enda koolis;
2. Avatus- see tähendab seda, kui palju on inimesed võimelised keskenduma koolis toimuvatele muutustele. Kas inimesed on kohanemisvõimelised ning omakorda innovatiivsed;
3. Ratsionaalsed eesmärgid ja sihid- siinkohal võib rääkida sellest, kas inimesed on orienteeritud, et pöörata tähelepanu tulemustele ning efektiivsusele;
4. Seesmisel/koolisisesed protsessid- see tähendab, mil määral ollakse orienteeritud etteöeldavusele ja stabiilsusele.

E.- S. Sarv pakub ka teise jaotuse, milles nimetab koolikultuuri komponente ka dimensioonideks:

1. koostöö (inimeste koos töötamise, info ja õppestrateegiatega ning meetodite jagamise määr ja tase),
2. kollegiaalsus (kuuluvustunde, emotsionaalse toetuse ja väärtusliku organisatsiooni liikmena tajumise) ja
3. enesetõhususe (enese tajumise erinevate sidusrühmade poolt, uurimuste, tõenduspõhiste

otsustuste, hinnangute tunnustamise vastandades ennast status quole) (Sarv, 2004,2008).

Veel on käesoleva töö autoril välja pakkuda kaks koolikultuuri mõiste avamisvõimalust erinevatelt autoritelt:

H. Beare, B. J. Caldwell ja R. H. Millikan on seevastu oma artiklis käsitlenud koolikultuuri kõige lihtsamat viisi silmas pidades: koolikultuur kirjeldab nii koolis olevat üldist, samasugust kui ka unikaalsust teiste hulgas (Beare jt. 1994) ;

Ja lõpuks järjekordne läbi komponentide avatud mõiste määratlus R. Lindhalilt:

„Koolikultuur on normide, väärtuste, tõekspidamiste, rituaalide, sümbolite ja lugude kogum, mis moodustab kooli „oma näo““ .

Üldistades võib öelda, et koolikultuuri käsitlused tegelevad väärtuste, koolielu eri aspektide tähendustega ja nende kasutusega inimeste poolt (Sarv, 2008). Ülalkirjeldatud teoreetilistele seisukohtadele toetudes käsitletakse käesolevas magistritöös koolikultuuri komponente järgnevas koosluses: • Eesmärk, visioon, normid, eeldused; • Väärtused; • Suhted
• Lood, kangelased, rituaalid ja traditsioonid; • Sümboolika ja õpikeskkondi

1.1.4. Koolikultuuri komponendid

Järgnevalt tuuakse juba nimetatud koolikultuuri komponentide lühikirjeldused:

ÜHINE EESMÄRK, VISIOON, NORMID, EELDUSED (ALATEADVUS)

Koolikliima oluline alus on kollektiivne enesekindlus, usk oma võimesse, mis tuleneb teadlikkusest ja planeeritusest olulistes valdkondades. Oluliste valdkondade määratlemine toimub nii kooli õppekava kui ka arengukava väljatöötamisel (Sarv, 2008). Sarve kolme dimensioonilises komponentide jaotuses vastab sellele *kollegiaalsuse* dimensioon (vt eelmine alalõik) ning komponentide mõju ja avaldumise valdkondade jaotuses kolmas ja neljas ehk: *ratsionaalsed eesmärgid ja sihid* (mil määral ollakse orienteeritud etteöeldavusele ja stabiilsusele) ja *seesmised/koolisisesed protsessid* (mil määral ollakse orienteeritud etteöeldavusele ja stabiilsusele).

Ühiste eesmärkide ja visiooni poole liikumisel reguleeritakse käitumist normidega – nii kirjutatud kui kirjutamata normidega taustaks eeldused.

Normid on organisatsioonis aktsepteeritud reeglid või standardid, mis selgitavad lubatud või lubamatut käitumist detailselt. Normid võivad määrata ka tasu õige ja karistuse vale käitumise puhul. (Salumaa, 2001).

Eeldused on organisatsioonis sõnastamata kujul olevad teadmised maailma kohta. Eeldusi võib nimetada ka organisatsiooni alateadvuseks (T. Salumaa -Narayanan'i ja Nath'iId le sõnastuses koolikultuuri „nähtamatud elemendid“ vt eelmine alalõik). Need on sügavalt integreeritud vaadeldavas organisatsioonis ning toimivad suurel määral alateadlikult olles nii juurdunud, et neid eeldatakse, ehk et võetakse kõigi organisatsiooni liikmete poolt sageli enesestmõistetavatena. (Salumaa, 2001; Tableman, 2004).

VÄÄRTUSED

Väärtused on organisatsioonis ühiste uskumuste eriliik. Väärtused ütlevad, mida ihaldatakse või mis on hea või kuidas peaks olema (Salumaa, 2001). Hoolimata sellest, kui teadvustatud või teadvustamata on koolis toimuv väärtuskasvatus, edastatakse õpilastele väärtusi ja seega on vajadus seda teha teadlikult ja ühtselt suunatud. Oluline põhiväärtuste sõnastamine ja meeskonnatööna nende rakendamine (Saart, 2013).

Väärtuskasvatusega koolis peaks tegelema kõik, eelkõige õpetaja. Seega peab tema tegevus olema kooskõlas nii kooli kui riikliku õppekava õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkidega. Lisaks õpetajale on oluline, et seda tegevust toetavad teised koolitöötajad, lapsevanemad ja ühiskonnas kehtivad väärtused laiemalt (Saart, 2013).

SUHTED

Kool on mitmetasandiline suhetes olemise väli, seda nii ideaalses kui reaalelulises mõttes. Koolielu omapärast tingitult on kõik suhtlustasandid omavahel tihedas seoses. Ebakõlad ühes mõjuvad otsekohe kahjustavalt teistele ja vastupidi (Kuurme, 2005; Reimaa, 1987). Suhted koolis võib jaotada nelja kategooriasse ja iseloomustada järgnevalt:

Õpetaja -õpilase suhted - Õpilase poolt koolis läbielatud situatsioonid ja enese kogemine neis kellekski on üks koolihariduslik komponent, ja see on paljus täiskasvanute meelevald all, kes kutsutud ja seatud olema pedagoogiks. Koolirõõmu oluliseks allikaks õpilastele on head suhted õpetajatega ja õpetajate eneste meeldivus;

Õpetajatevahelised suhted - õpilaste üheks stressi põhjuseks on vastuolud õpetajate vahel. Õpetajaskonna omavahelised suhted peegelduvad õpilastele tagasi. Väärrib tähelepanu väide, et õpetajad vajavad pinge maandamist oluliselt rohkem kui enamik teiste elualade esindajad;

Õpilastevahelised suhted – kooli juhtimisstiilist sõltub, kuidas õpetaja näeb õpilasi, kui

sageli tekib tal nendega konflikte. Mida demokraatlikum - integratiivsem on õpetaja mõju, seda soodsam on klassikollektiivi psühhokliima, seda initsiatiivikamad on õpilased;

Koolijuhi -õpetaja suhted – on sõltuvad juhtimisstiilist, mis määrab kollektiivi psühhokliima. (Kuurme, 2005 ja 2008; Kelner, 2012; Reimaa, 1987).

Kuna kool kujutab endast väga intensiivset ja mitmetest erinevatest suhtlustasanditest läbipõimuvat suhtlussüsteemi, on kooli psühhokliima kujundamine väga keerukas ja mitmetahuline probleem (Reimaa,1987).

LOOD JA LEGENDID (USKUMUSED), RITUAALID, TSEREMOONIAD JA TRADITSIOONID

Traditsioonid ja rituaalid on teatud kindlad mõtestatud toimingud, mis toetavad väärtuste süsteemi, mille kool on endale loonud. Kui rituaalid ja traditsioonid, tseremooniad ja pidustused süvendavad kogukonnatunnet, siis samastuvad personal, õpilane ja kogukond kooliga ning pühenduvad sealsetele eesmärkidele ja suhetele (Deal&Peterson, 1990).

Uskumused on tõekspidamised, mille suhtes on organisatsiooni liikmetel ühine seisukoht ja mis sisaldavad kõiki tunnetuse tasandeid - ideid, teadmisi, ebausku ja legende. Uskumused on kõigile nähtavad tõekspidamised iseendast või konkurentidest (Salumaa, 2001).

Tseremooniad, traditsioonid, rituaalid ja sümbolid esindavad kooli, tugevdavad kultuuri ja on ühtlasi selle avaldumisvormiks. Nad moodustavad hästi nähtava ja kergesti mõistetava osa kultuurist, kuvades kooli ühiseid väärtusi ja uskumusi sümboolsel kujul. (Deal& Peterson,1990)

Tseremooniad (näiteks lõpuaktused) toovad kooli kogukonna kokku ja meenutakse väärtusi mis on aluseks argipäevastes rutiinides koolitundides. Pidulik tseremoonia võib olla hea võimalus veel kord kinnitada pühendumust kooli eesmärkidele ja toetada (liidri poolt) soovitud käitumist .

Tseremooniad, traditsioonid, rituaalid ja sümbolid esindavad kooli, tugevdavad kultuuri ja on ühtlasi selle avaldumisvormiks (ibid,85).

ÕPIKESKKOND JA SÜMBOOLIKA

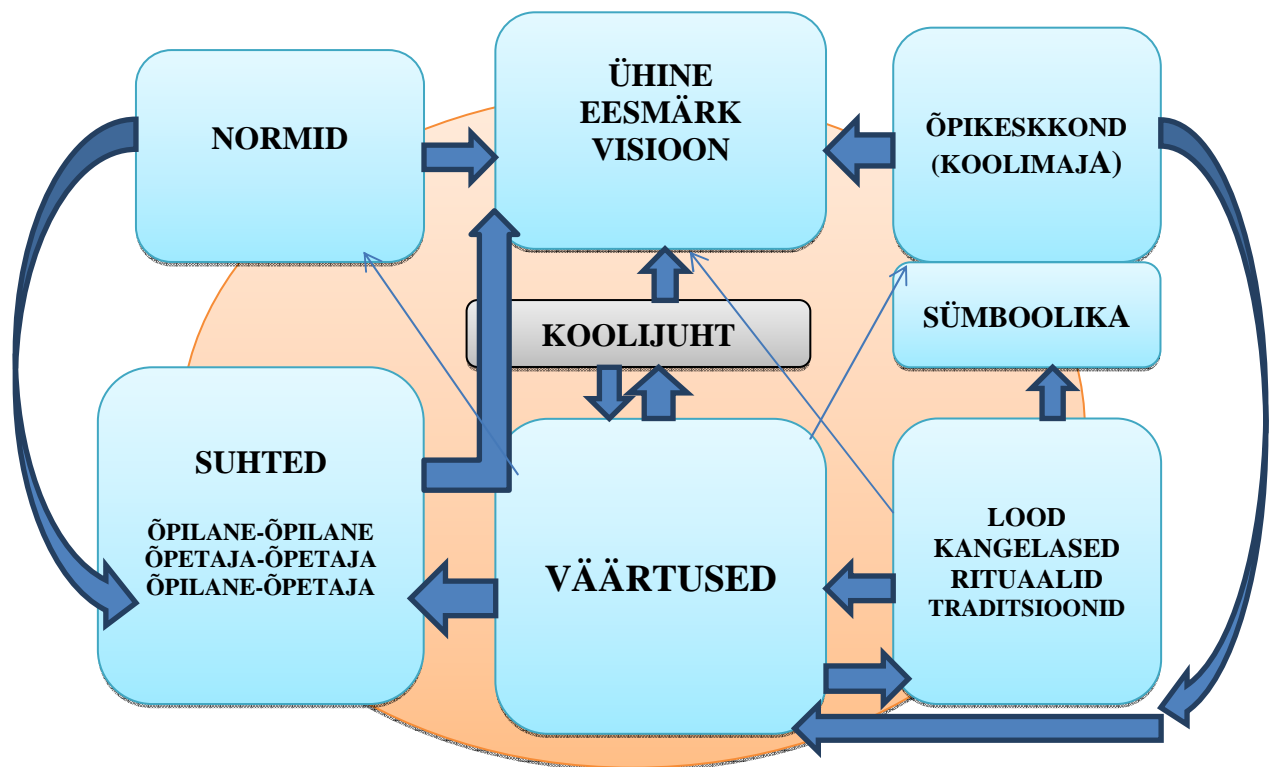
Michigani Ülikoolis välja antud koolikultuuri teoreetilistes materjalides on selles füüsilise komponendina käsitletud koos õpikeskkonda ja sümboolikat. Käesolevas alajaotuses on mõeldud füüsilist õpikeskkonda ehk koolihooneid ja nende juurde kuuluvat (aed, väljakud jms). Õpikeskkonna hindamise kriteeriumiteks on koolimaja vastavus õpilaste vajadustele ruumide ohutuse, suuruse, temperatuuri ja valgustatuse osas. On oluline, et tegemist oleks

heakorrastatud keskkonnaga, kus koolipere tunneb end väärtustatuna, et ohutunde ja mureta täita kooli missiooni (Tableman, 2004).

Sümboolika all mõeldakse lippu, vappi, logo, (kooli)vormi. Need aspektid on seotud ja vastasmõjus nii omavahel kui ka kogukonnaga, ühiskonnaga (Sarv, 2004).

Magistritöö materjali liigendamisel on õpikeskkonda ja sümboolikat käsitletud koos just ülalnimetatud käsitlusele (füüsilise komponendi elemendid) toetudes. Samas seondub sümboolika nii teoreetilistes materjalides kui ka käesolevas töös tihedalt rituaalide tseremooniatega ja lugudega.

Toetudes eelpoolnimetatud seisukohtadele on käesoleva uurimuse teoreetilise alusena koolikultuuri komponente nende vastastikus seoses ja mõjus käsitletud järgnevalt:

Joonis 1 Koolikultuuri komponendid

Väärtused- on mõjutatud kooli eesmärgist, visioonist (ja ühtlasi nende aluspinnaseks); neile toetuvad normid; mõjutavad suhteid, traditsioone ja keskkonna kujunemist (k.a. sümboolika); Suhted – suunatud eesmärgi täitmisele, mõjutatud väärtusest ja reguleeritavad normidest;

Lood, kangelased, rituaalid, traditsioonid – toetavad väärtusi, abiks kogukonnatunde tekkimisele ja seeläbi pühendumisele eesmärgile;

Õpikeskkond ja sümboolika – mõjutavad väärtusi ja suhteid;

Kooli eesmärk, visioon - käivitab komponentide vastastikuse mõju; „alateadvus“ (joonisel roosakas ovaal) moodustab fooni;

Koolijuht teab lugusid ja tutvustab neid koolipere liikmetele väärtuspildi ja kogukonnatunde hoidmiseks, kaasab organisatsiooni liikmeid suhtel pilku peal hoides ja normide toel eesmärkide täitmisel.

Koolile on omane ühelt poolt suhteline isoleeritus ja suletus – eksisteerimine oma reeglite järgi, teisalt aga mõjutatavus ja avatus, mis seob kooli ühiskonna ning selle arenguga (Sarv, 2008). Peatüki järgmises alajaotuses kirjeldatakse koolikultuuri mõjutavaid tegureid ja koolijuhi rolli koolikultuuri kujundamisel.

1.2. Koolikultuuri mõjutavad tegurid

Konkreetses kooli kultuuri, kuidas koolikultuuri täpsemalt ka ei määratletaks, kujundavad kooli ajalugu, kontekst (asukoht jmt) ja kooliga seotud, selles tegutsevad inimesed (Sarv, 2008). V. Reimaa, määratledes koolikultuuri mõjutavaid tegureid, alustab kooli välismõjudest, jagades need kahte gruppi:

1) laiemad, ühiskonnast tingitud mõjud - ühiskonnas valitsev ideoloogia, majanduslik arengutase, rahvuskultuuri olukord, ka avalik arvamus koolisüsteemist, õpetajatest, õpetamise tasemest jne.

2) lähemad, kooli lähemast ümbrusest lähtuvad mõjud - kooli asukoha iseärasused, õpilaskontingendi iseärasused, kooli prestiiž ümbruskonnas, kohalik haridusosakond, kooli materiaalsed võimalused. Siinjuures on teise gruppi kuuluvad mõjutajad sõltuvad esimese grupi omadest.

C. Carrington märgib, et koolikultuuri võivad mõjutada kõrvalseisvad asutused, mis mõnevõrra ühtib V. Reimaa poolt nimetatud kooli asukoha iseärasustega. V. Reimaa kirjeldatud „õpilaskontingendi iseärasusi“ nimetab Stoll „õppeasutuse väliseks kontekstiks“. Äärmiselt olulise tegurina liigituvad siia lastevanemad ning nende suhe kooliga. Stoll hoiatabki selle eest, et kooli kogukonnal, sealhulgas lastevanematel võib olla hoopis

teistsugune nägemus sellest, milline peab olema „päris kool“ ning see ei pruugi ühtida koolijuhtidega. (Deal&Peterson,1994; Reimaa, 1987; Carrington, 1999; Stoll, 1998)

E.-S. Sarv nimetab kooli kultuuri mõjutajatena kooli struktuuriaspekte:

- aeg (koolipäeva ja –nädala ülesehitus, õppetunni pikkus, tsükliõpe, õppeaasta jaotus jne);
- ruum (kabineti- või klassisüsteem, kunsti-tantsu-esinemisruumid jne);
- rollide ja vastutuse jagunemine (omavalitsused ja koostöövõimalused).

L.Stoll lisab kooli tasandi mõjutajatele veel kooli vanuse ja ajaloo. (Sarv, 2004; Stoll, 1998)

Kooli kultuuri ja kooli kliima edukad muutmised on, uuringute kohaselt, seotud kas äärmiselt tugeva ja tunnustatud liidri tulekuga või kooli arenguga õppiva organisatsioonina. (Sarv, 2008) Järgmises alajaotuses kirjeldatakse koolijuhi rolli koolikultuuri kujundamisel.

1.2.1 Koolijuht koolikultuuri kujundajana

Kandes oma igapäevatoos kooli põhiväärtusi, on koolijuhid koolikultuuri kujundamise võtmeisikuks. Õpetajad aga kinnistavad väärtusi oma tegude ja sõnadega lastega otse suheldes. T. E Deal ja K. D. Peterson on sõnastanud koolijuhi konkreetsed tegevused koolikultuuri kujundamiseks:

- Kõiges, mida nad ütlevad ja teevad, lähtuvad nad kooli põhiväärtustest;
- Nad toonitavad kooli sügavamat missiooni;
- Nad austavad ja tunnustavad neid , kes kooli eesmärki silmas pidades töötavad õpilaste heaks;
- Et toetada kooli „südant ja hinge“, tunnustavad nad eeskujuna koolipere kangelasi, täidavad kooli rituaale ja järgivad traditsioone;
- Nad hoolitsevad koolipere liikmete ja kogukonna saavutuste tähistamise eest;
- Kooli juhtimisel lähtuvad nad õpilastest juhtides tähelepanu nende edule ja saavutustele. (Deal&Peterson, 1994)

Kooli kliimat ja kultuuri analüüsid on koolijuhtidel võimalik hetkeolukorda hinnata ja saadud teavet kasutades valida vajadusel just sobivaim meetod soovitud muudatuste sisseviimiseks koolis. Ka on koolijuhil oma tegevusega mõjutada ja kujundada teiste koolipere liikmete mõtlemist ja käitumist pidades silmas kooli eesmärke (Barth, 2002; Lindahl, 2006).

Koolikliimat ja koolikultuuri peetakse olulisimaks aspektiks kooli kui tervikorganisatsiooni ja selle üksikute aspektide (näiteks õpilaste õpiedukuse ning toimetulekuvõime) muutmisel (Sarv, 2008). Järgnevas alapeatükis kirjeldatakse koolikultuuri mõju kooliorganisatsioonile sõnastatakse toetava koolikultuuri parameetri põhitunnused.

1.3 Koolikultuuri mõju kooliorganisatsioonile

Kuigi koolikultuur ja kliima on amorfsed ja keerulised nähtused ning nende kohta esitatud teoreetiliste teadmiste baas on vastuoluline ja segane, on kultuur ja kliima väga reaalne, väga võimas jõud organisatsioonides. Kuigi neid on raske täpselt mõõta, on mõlemaid nähtusi võimalik organisatsioonis märgata siis, kui jälgida organisatsiooni liikmete igapäevast käitumist ning uurida väärtusi, uskumus ja põhieeldusi, mis on selle käitumise aluseks (Lindahl, 2006).

Koolikultuur mõjutab kõike, mis õppeasutusega kaasas käib: seda, kuidas personal riides käib, millest räägib, personali valmisolekut muutusteks, õppetööd koolis. See mitteametlike ootuste ja väärtuste komplekt kujundab õpilaste mõtlemist ning käitumist koolis. Niisugune püsiv mõjude võrk seob kooli üheks tervikuks ning muudab selle eriliseks (Deal&Peterson, 1994).

Koolikultuuri hindamisel on erinevad lähenemised:

E.-S. Sarv on koolikultuuri põhidimensioonidena / karakteristikutena (aga samas ka komponentidks nimetatuna – vt. peatüki 3. alajaotuses) välja toonud koostöö, kollegiaalsuse ja enesetõhususe vajalike tingimustena nii heade õppetulemuste kui õpilaste heaolutunde, turvalisuse ja isiksusena arengu tagamiseks (Sarv, 2004).

Missouri Pedagoogikaülikoolis (College of Education University of Missouri) läbi viidud koolikultuuri uuringul (School Culture Survey, 2009) on olnud hindamisel järgmised tegurid:

- Koostöö juhtimises - mil määral koolijuhid on loonud ja säilitanud koostöösuhteid personaliga (õpetajate ideede väärtustamine, nende kaasamine otsustusprotsessi, personali professionaalsete otsuste usaldamine ning riskivalmiduse ja uuenduslike ideede hindamine);
- Õpetajate koostöö - kas õpetajad peavad konstruktiivset dialoogi õppetöö läbiviimisel koolis;
- Kollegiaalne tugi- kas õpetajad oskavad tõhusalt koos töötada ning kas nad oma tööd tehes usaldavad üksteist ja väärtustavad üksteise ideid;

- Professionaalne areng - kas õpetajad hindavad pidevat isiklikku ja kooli arengut s.h. otsivad enesetäiendamise võimalusi;
- Ühtne eesmärk - kas õpetajad töötavad ühes suunas, ühise missiooniga;
- Õpikoostööprojekti- kas õpetajad, lapsevanemad ja õpilased töötavad koos ühise eesmärgi nimel (õpilase heaks) Kuivõrd vanemad ja õpetajad jagavad ühiseid ootusi õpilaste tulemuste suhtes ja usaldavad üksteist. Kas õpilased võtavad vastutuse koolikäimise osas (School Culture Survey, 2009).

Hinnatavate aspektide järgi otsustades võib autori arvates öelda, et nimetatud uuringus hinnatakse väga oluliseks ühiste eesmärkide kokkuleppimist erinevate osapoolte poolt ja koostööd (erilise tähelepanuga õpetajatele) nende vahel.

Autor on valinud kokkuvõtlikuks kooli arengut toetava koolikultuuri iseloomustamiseks . T. E Deal ja K. D. Peterson „positiivse koolikultuuri“ mudeli:

Positiivsed koolikultuurid ei ole paindumatud ja ülemäära formaliseeritud, kuid kooli osapooled jagavad (tunnustavad) kõiges ja sügavalt **põhiväärtusi** ning ühtset **eesmärki**;

Kooli **alusdokumendid** on koos välja töötatud;

Kooliorganisatsiooni tegevust toetab teadmine **ajaloost, legendidest kangelastest**;

Välja on kujunenud õpilaste saavutuste tähistamisega seotud **traditsioonid ja rituaalid**,

Õpetajad ja ka lapsevanemad on **innovaatilised** ja koolile pühendunud;

Koolipäevades on tegusat hakkamasaamist ja palju **rõõmu**.

Tugeva positiivse koolikultuuriga koolides tunnetatakse **ühiselt eesmärki** - hoolt ja kohustust aidata õpilasel õppida . Ka julgus eksperimenteerida saab iseloomustada ainult väga tugeva kultuuriga kooli. See näitab, et juhtkond ja õpilased usaldavad oma õpetajaid ning toetavad nende ideid. Kooli edukust võib hinnata kriteeriumite järgi, mis tõstavad esile kooli eripära ja unikaalsust. (Deal&Peterson, 1994; Kelner, 2013)

Käesolevas alapeatükis kirjeldati kooli kultuuri mõju erinevatele

Samuti sõnastati kooli arengut toetava koolikultuuri parameetrid erinevate autorite käsitluses.

Järgmises peatükis tutvustatakse haridussüsteemi olemust üldiselt ning liigutakse niiöelda üldiselt üksikule jõudes välja Tartu I Muusikakooli kirjeldamiseni ning tema positsioonini Eesti huvihariduses.

2. MUUSIKAKOOL

Käesolevas peatükis kirjeldatakse muusikakoolide eesmärke ja ülesandeid ning nende kohta nii Eesti haridusmaastikul nii huvi- kui muusikaharidussüsteemis.

2.1. Muusikakoolid Eesti haridussüsteemis

Vastavalt Eesti Vabariigi Haridusseadusele (edaspidi HS) on haridust defineeritud järgmiselt: Haridus on õppeprogrammidega ettenähtud teadmiste, oskumuste, vilumuste, väärtuste ja käitumisnormide süsteem, mida ühiskond tunnustab ning mille omandatust ta kontrollib. (HS § 2 lõige 1)

Hariduse eesmärk on:

1) luua soodsad tingimused isiksuse, perekonna, eesti rahvuse, samuti rahvusvähemuste ja Eesti ühiskonna majandus-, poliitilise ning kultuurielu ja loodushoiu arenguks maailma majanduse ja kultuuri kontekstis;

2) kujundada seadusi austavaid ja järgivaid inimesi;

3) luua igäihele eeldused pidevõppeks (HS § 2 lõige 3)

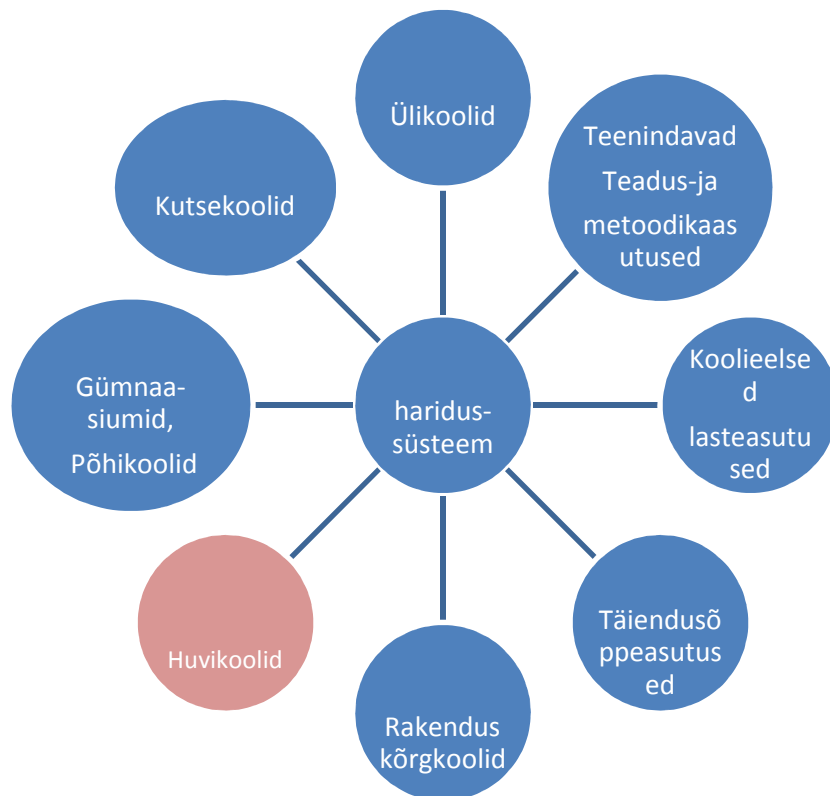
Ülesannetest johtuvalt liigitatakse haridus üld- kutse- ja huvialahariduseks.

Samuti võib haridust liigitada ka tasemete järgi: alus-, põhi-, kesk- ja kõrgharidus.

Haridussüsteem koosneb kahest alaosüsteemist:

- Haridusest, mis on kujundatud hariduse ülesannete ja tasemete alusel.
- Haridusasutustest, kui hariduse eesmärke elluviivatest organisatsioonidest (HS § 3 lõige 1).

Alljärgnev joonis illustreerib Eesti haridussüsteemi kui haridusasutuste võrgustikku.

Joonis 2 Eesti haridusasutuse süsteem

Joonisel on näha huvikoolid haridussüsteemi ühe osana. Huvikoolide tegevust Eestis reguleerivad Huviharidusstandard (edaspidi HHS) ja Huvikooli seadus (edaspidi HKS). Huviharidusstandard on huvikoolide alusdokument, mis määrab huvihariduse eesmärgi, ülesanded ja õppekorralduse alused ning kehtestab õppekavale esitatavad nõuded. Huvikooli seadus reguleerib huvikooli kui organisatsiooni tegevust.

2.1.1. Huviharidus, muusikakool kui huvikool

Huvikool on haridusasutus, mis tegutseb noorsootöö valdkonnas ning loob huvihariduse omandamise ja isiksuse mitmekülgse arengu, sealhulgas oma keele ja kultuuri viljelemise võimalused huvihariduse erinevates valdkondades (HKS § 3).

Huvikoolid jagunevad: muusika- ja kunstikoolid, spordikoolid ning tehnika-, loodus-, loome- ja huvimajad ning –keskused (HHS § 4 lõige 1).

Huviharidusstandard kehtestab huviharidust andva õppe ühtsed nõuded, määrates kindlaks õppe eesmärgid ja ülesanded, õppekorralduse alused, õppekavale esitatavad nõuded. Huviala õppekava peab vastama huviharidusstandardile ja huviala riikliku raamõppekava olemasolul.

ka sellele. Vastavalt Huviharidusstandardile määrab õppekava kindlaks õppe eesmärgid ja kestuse, õppeainete loendi ja ainekavad (HHS § 5).

Vastavalt Huvikooli seadusele on huvikool kohaliku omavalitsuse üksuse (kooli pidaja) asutus (HKS §2). Huvikooli tegevuse alusdokumendiks on põhimäärus, millega sätestatakse 1) täielik nimi ja asukoht; 2) tegevuse eesmärk ja ülesanded; 3) struktuur ja struktuuriüksuste ülesanded; 4) õppekeel; 5) õppenõukogu töökord; 6) hoolekogu töökord; 7) koolitöötajate ja õppurite õigused ning kohustused; 8) põhimääruse muutmise kord; 9) õppeperioodi ja õppevaheaegade kinnitamise kord; 10) finantseerimise, majandamise ja asjaajamise alused; 11) ümberkorraldamise ja tegevuse lõpetamise alused ja kord (HKS § 7).

Huvikooli seadus sätestab kooli õppekorralduse alused, juhtorganiste (direktor, õppenõukogu, hoolekogu) valimise/moodustamise ja tegevuskorra, osapoolte (õpilased ja kooli töötajad) õigusliku seisundi ning kooli finantseerimise ja järelevalve põhimõtted.. (HKS §d 9 ja 10)).

Kogu Eesti muusikakoolide tööd suunab ja toetab ühendorganisatsioon Eesti Muusikakoolide Liit (edaspidi EML). Selle juhatuse esimehe Neeme Punderi sõnul on Eestis on üle 80 muusikakooli. Valdav enamus neist on huvikooli staatuses õppeasutused, kelle ülesandeks on muusikalise baashariduse andmine. (Malm, 2014). Ülevaate uutest suundadest muusikahariduses ja muusikakoolide tegevuses antakse EML juhtkonna liikmete Neeme Punderi, Tonio Tamra ja Kadi Katarina Sarapikuga läbiviidud intervjuu alusel (Malm, 2014).

2.1.2. Muusikakool muusikaharidussüsteemis, Eesti Muusikakoolide Liit muusikahariduse arengusuundadest

Muusikaharidus ehk muusika õppimine ja õpetamine ükskõik millises vormis on põhimõtteliselt täpselt samasugune nagu muusikakultuur. Üldjuhul on muusikat õpetatud nii-öelda meistri-selli meetodil, alles viimastel sajanditel on hakatud formaliseerima muusikaharidust nii nagu me seda täna näha võime. Tänapäeval saab eristada kahe erineva suunitlusega muusikakoole, millest esimeste puhul keskendutakse professionaalsete muusikute kasvatamisele ning teiste puhul on peamine rõhk huvitegevusel ning konkurssidel osalemisele ei pöörata niivõrd suurt rõhku (Pung, 2002; Malm, 2014).

Neeme Punderi sõnul on Eesti Muusikakoolide Liit katusorganisatsiooniks rohkem kui 80 Eesti muusikakoolile. Riik otseselt muusikakoole ei toeta (1994. aastal anti muusikakoolid kohalike omavalitsuste haldusalasse) ja ei tegele ka õppekavadega. EML soovib kõiki neid lünki täita. Muusikakoolide Liit tegeleb oma põhikirjale toetudes veel muusikaalaste trükiste väljaandmisega, konkursside ja festivalide korraldamisega ning osaleb rahvusvaheliste ja riigisiseste organisatsioonide töös (Malm, 2014).

Juhatuse esimehe sõnul on liit organisatsioon, kes korjab kokku muusikalise huviharidusega seonduvad ideed, analüüsib neid, töötab välja visioonid ja taktika. Tonio Tamra lisab, et välja töötamisel on Eesti muusikakultuuri jätkusuutlikkust arvestava arengukava. Selle põhimõtetenä mainitakse:

- vajadus laiendada õpetamissuundi;
- ansamblites ja orkestrites mängimise osa suurendamine koolides ja kunstide süntees;
- parem koostöö teiste muusikaharidust andvate koolidega, ainelitute ja huvigruppidega;
- kõrgetasemelisse huviharidusse kaasata kollektiive - kohaliku kultuurielu rikastajaid.

Märgitakse ära kohalike omavalitsuste (kooli pidajate – autori märkus) hooliv suhtumine muusikakoolidesse - viimase 20 aasta jooksul pole suletud ühtegi muusikakooli (Malm, 2014).

Kadi Katarina Sarapiku sõnul on muusikakoolid Eestis väga erinevad ja regiooniti on tekkinud teatud spetsialiseerumine: Lõuna-Eestis on väga tugev pärimusmuusika suund, Ida-Virumaal aga on pöhirõhk endiselt klassikalisel muusikal.

Kokkuvõtteks muusikahariduse kohta Eestis ütleb Kadi Katarina Sarapik: „Meie väikese rahvaarvu juures peaks tõepoolest igal huvilisel lapsel olema võimalik õppida muusikat.“ (Malm, 2014).

Järgmises alapeatükis räägitakse muusikahuviliste laste õppimisvõimalusest Tartus – tutvustatakse Tartu I Muusikakooli – andes lühiülevaate kooli struktuuri, õpilas-ja töötajaskonda, õppetöö põhimõtete ja partnerite kohta.

2.2 TARTU I MUUSIKAKOOL

Käesolevas peatükis vaadeldakse lähemalt magistritöö uurimisobjekti - Tartu I Muusikakooli tutvustamisel toetutakse kooli alusdokumentidest, intervjuust direktoriga ja kooli internetileheküljelt saadud andmetele.

Tartu I Muusikakool on oma 69- aastase eksisteerimisaja jooksul kujunenud arvestatavaks Tartu ja Eesti muusikaelu kujundajaks ning professionaalse muusika taimelavaks. Kool on kandis algselt nime Tartu Lastemuusikakool (Tartu I Muusikakooli Arengukava 2000).

Tartu I Muusikakooli kinnitatud **alusdokumendid** on: põhimäärus 2009 ja sisekorra eeskirjad 2007 aastast. Kinnitatud arengukava koolil puudub, 2000-ndal aastal on koostatud dokumendi projekt, milles on sätestatud, kooli ülesanded, põhimõtted, koostöö erinevate kollektiividega, olulisus Tartu linnas ning õpetamise põhimõtted - astmeline süsteem. Käesolevas töös on arengukava projekti käsitletud arengukavana.

Koolijuht tutvustas autorile veel nelja kirjatööd, millised küll vormilt kooli alusdokumentideks ei kvalifitseeru, küll aga on tõenäoliselt koolipere liikmete ühiste arutelude tulemuseks:

Kujundav hindamine – hindamisjuhend, mille eesmärgiks on „anda lapsevanemale võimalikult palju infot, tehes seda võimalikult lühidalt, täpselt kellegi tundeid riivamata.“

Astmeline õpetus - kirjeldab alates 1. sept.1998. toimivat astmelise õpetamise süsteemi;

Muusikaga läheb paremini - arutelu muusika osast inimese arengus;

Põhimõtted - kirjeldatakse kooli ning õpilase ja õpetaja staatust ning koostöövõimalusi;

Autori arvates võib kahte viimast kirjutist pidada arengukava abimaterjaliks.

Kooli põhimääruses on määratletud **Tartu I muusikakooli ülesanded**:

- Muusikaõpetus kõrgel(metoodiliselt), professionaalsel tasemel- õpetajad peavad suutma lastele niimoodi läheneda. Õpilaste võimetest, püsivusest ja töötahtest sõltub see, kui kaugele keegi jõuab.
- Huvihariduses seostamine professionaalsusega- Kõikidel lastel peab olema võimalus saada tasemel õpetust.

Astmelist õpetust koolis reguleeritakse põhimääruse ja nimetatud astmelise õpetuse lisamaterjaliga. Astmelise õpetamise eesmärgid on õpilaste õppimismotivatsiooni tõstmine ja oskuste tagamine edasiõppimiseks muusika alal.

Astmeline süsteem koosneb 3-st astmest ning kokku kestab õppimine muusikakoolis 7 aastat, ning samuti on võimalus jätkata õpinguid ka lisaastmes. Koolis saab õppida kas põhiõppes, vabaklassis või siis üldosakonnas. Lisaks on olemas ka ettevalmistuklass lastele, kellel on soov astuda muusikakooli (Tartu I Muusikakooli põhimäärus 2009 ja arengukava 2000).

Tartu I muusikakooli töösisekorra eeskirjad reguleerivad töötajate ning kooli vahelisi tööalaseid suhteid ning sätestavad tulemuslikuks ja vastastikku kasulikuks koostööks vajalikud üldisemat laadi vastastikused kohustused. (Tartu I MK sisekorraeeskirjad, 2007).

Kooli erinevates dokumentides on sõnastatud järgmised põhimõtted:

KÕIK TAHAVAD OLLA EDUKAD!

KEDAGI KLASSI KORDAMA EI JÄETA!

OLEME AVATUD IGAKÜLGSEKS VASTASTIKKU KASULI-KUKS KOOSTÖÖKS!

Muusikakooli töötajaskond koosneb oma ala professionaalsetest ning kokku töötab koolis 53 inimest. Muusikakoolis töötab ka õpetajaid, kes on kaastegevad ka Vanemuise Teatri orkestris. Lisaks õpetavad koolis ka Tartu I muusikakooli endised õpilased.

Muusikakoolis tegutsevad erinevad kollektiivid, neist suurimad on sümfonetorkester ning puhkpilliorkester.

Kooli koostööpartnerid:

- Koostöö Tartumaa Vara vallaga
- Kool kuulub ka sõprusringi, mis koosneb Öxelösundi, Holstebro (Taani), Narviki (Norra) ja Karkkila (Soome) muusikakoolidest. •
- Tihedad sidemed on meil ka Valka J.Cimze Muusikakooliga.
- Koostööprojektid Tartu Lastekunstikooliga

Tartu I muusikakooli alusdokumentide, direktori intervjuu ja kooli kodulehekülje põhjal anti lühiülevaade kooli õppetöö ja –korralduse põhimõtete ning kooliorganisatsiooni ja selle liikmete staatuse kohta.

Järgmises peatükis tutvustatakse Tartu I Muusikakooli koolikultuuri uurimise metoodikat.

3. METOODIKA

Koolikultuuri uurimise metoodika on tavaliselt rajatud üldisemate kultuuriuurimuste metodoloogiale. Loomulikult ei ole sealgi välja kujunenud ühtset ja üldaktsepteeritavat lähenemist, alternatiivseid metoodikaid on etnograafia, kultuurantropoloogia ja muude sotsiaalteaduste vallas mitmeid (Marandi jt 2003).

3.1 Meetodi valik ja kirjeldus

Käesoleva uurimuse aluseks on juhtumiuuring. Juhtumiuuringus uuritakse ilmingut tema loomulikus keskkonnas ning eriti sobib selle kasutamine siis, kui piirid ilmingu ja tema konteksti vahel pole selged (Laherand, 2008). Juhtumiuuring on eelistatud uurimus siis, kui on esitatud küsimused „*kuidas?*“ ja „*miks?*“ ning uurijal on vähene kontroll toimuva üle ja kui uurimuse fookuses on tänapäevane nähtus reaalses kontekstis. Antud uurimistöös on vaatluse alla võetud üksikjuhtum, milleks on kool. Meetodi valimisel koolikultuuri hindamiseks/analüüsimiseks sai määravaks ka see, et nii on erinevate informatsioonikogumise viisidega võimalik nähtavaks muuta mitmetahulistes situatsioonides toimuvat (Yin, 1994, Harro-Loit, 2011).

3.2 Valimi kirjeldus

Uuritavaks kooliks on Tartu I Muusikakool - selle õpilased ning õpetajad ning samuti kooli direktor. Uuritavate õpetajate puhul on kasutatud kõikset valimit, mis tähendab seda, et on kaasatud kõik kooli õpetajad. Õpilaste osas moodustavad valimi lapsed alates 10 eluaastast.

Uuritavate kogumi moodustasid Tartu I muusikakooli õpilased (n= 140) ja õpetajad (n= 41). Siinkohal analüüsitakse õpetajatele ja õpilastele antud küsimustikke eraldi. Küsimustikke jagati välja vastavalt õpetajatele 41 ning õpilastele 140. Tagasi saadi õpetajatelt 29 ning õpilastelt 109.

3.3 Andmekogumismeetodid ja uurimisinstrumendid

Andmekogumismeetodina kasutatakse ankeetküsitlust ja intervjuud. Ankeetküsitlusel kogutakse andmeid standardiseeritult (küsitakse kõigilt vastajatelt täpselt samal viisil) ja katseisikud moodustavad valimi või näidise suuremast üldkogumist. Intervjuu on ainulaadne andmekogumismeetod, sest siin ollakse uuritavaga vahetus keelelises interaktsioonis (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara, 2007, 180,191).

Uurimisinstrumentideks on ankeetküsimustikud, mille koostamisel on eeskujuna kasutatud Tallinna ülikooli 2004. aastal läbiviidud uurimuse küsimustikku väärtuste ja Kätlin Puhmaste bakalaureusetöö küsimustikku peamiselt kooli traditsioonide ja sündmuste osas. Küsimustikud koosnevad avatud küsimustest ning ka vastusevariantidega küsimustest. Uuritavate jaoks on koostatud kaks küsimustikku - üks õpilastele ja teine õpetajatele. Intervjuu on läbi viidud Tartu I muusikakooli direktoriga. Intervjuu aluseks on küsimustik. Uurimismeetodina on kasutatud ka dokumendiuringut – Tartu I muusikakooli alusdokumentide normide analüüsimisel. Dokumendiuringu käigus saadud andmeid on valdavalt kasutatud teoreetilise osa Tartu I Muusikakooli kirjeldavas alalõigus.

3.4 Uurimise käik

Uurimus viidi läbi ajavahemikus veebruar – märts 2014. Eelnevalt lepiti kokku intervjuu aeg kooli direktoriga ja saadi luba küsitluse läbiviimiseks koolis. Samuti saadi direktorilt teavet kooli nii kinnitatud kui menetlemisel olevate alusdokumentide kohta ja loba nendega tutvuda ja neid käesolevas magistritöös kasutada. Õpetajatele jagas töö autor küsimustikud personaalselt ning vastanutel oli võimalus vastused kas samal päeval või nädala jooksul tagastada. Õpilastele jaotati küsimustikud rühmatundides täitmiseks. Tunni lõpul anti kokku kogutud täidetud küsimustikud autorile klassis üle. Intervjuu jaoks valmistati ette eraldi küsimused, mis olid suunavaks abiks intervjuu tegemisel.

3.5 Andmeanalüüs

Ankeetküsitluse vastused struktureeritakse ümber vastavalt koolikultuuri komponentide põhjal määratud kategooriatele:

- Ühine eesmärk, visioon, (käitumis)normid
- Väärtused
- Suhted koolis
- Traditsioonid, rituaalid, sündmused
- Sümboolika ja õpikeskkond
- Kooli „oma nägu“
- Mõjutavad tegurid

Küsimustike vastuseid vaadeldakse üksteisest eraldi - esitletakse õpilastelt saadud vastused ning võrreldakse neid omavahel, samamoodi toimitakse õpetajatelt saadud vastustega. Seejärel võrreldakse õpetajate vastuseid ja õpilaste vastuseid. Intervjuu direktoriga transkribeeritakse ning analüüsitakse lähtuvalt töös esitatud probleemile ning seostatakse õpilastelt ja õpetajatelt saadud vastustega. Analüüsi tulemused seostatakse ka dokumendiuringu tulemuste ja teooriaga.

4. UURIMISTULEMUSED JA JÄRELDUSED

Käesolevas peatükis esitatakse uurimisandmete analüüs ja uurimistulemused alajaotustena, mis on seotud koolikultuuri erinevate komponentidega ning hinnangutega kooli „oma näo“ olemasolule.

Uurimistulemustele toetudes tehakse ka kokkuvõtvad järeldused Tartu I Muusikakooli koolikultuuri kohta – kuivõrd on tegemist kooliorganisatsiooni arengut toetava koolikultuuriga. Järelduste aluseks on eelkõige võrdlus T. E. Deal ja K. D. Petersoni poolt pakutud positiivse koolikultuuri põhiomadustega.

Koolikultuur põhineb eelnevatele kogemustele ning loob malli, millega otsustatakse, mida tulevikus teha. Ühiste eesmärkide ja visiooni poole liikumisel reguleeritakse käitumist normidega (Salumaa, 2001).

EESMÄRGID, VISIOON, NORMID, ÜHTEKUULUVUS ja VALMISOLEK MUUTUSTEKS

Tulemuslikumad on tavaliselt need koolid, kus kooli põhiväärtuste osas on personal saavutanud konsensuse, kus tehakse aktiivselt omavahel koostööd neid väärtusi praktikas rakendades ja otsuseid vastu võttes (samam).

Ankeetküsitluses küsiti õpetajatelt: *Kas olete osalenud kooli alusdokumentide (arengukava, sisekorraeeskirjad, hindamisjuhend vms) koostamisel?* Vastustest selgus, et kooli alusdokumentide loomisel oli vastanutest osalenud 10 õpetajat. Oldi osaletud nii sisekorraeeskirja koostamisel kui kujundava hindamise juhendi loomisel. 18 vastanut polnud dokumentide loomisel osalenud.

Direktor märkis oma intervjuus kooli eesmärkide, visiooni, missiooni ja käitumishormide ühise kokkuleppimise ja dokumenteerimise kohta järgmist: *Põhimäärus on selline asi, mille alusel käib kogu koolielu... Mis kõlavaid sõnu veel on vaja. Astmeline õpetus (astmelise õpetuse põhimõtted on kokku lepitud ja sõnastatud - autori märkus) määrab õppetöö korralduse. Sisekorraeeskirjad on loomulikult ka, juba 20 aastat.*

Küsimusele õpetajate kaasatusse kooli juhtimisse vastas direktor: *Õpetajad ise pakuvad välja - mis on meile rahaliselt jõukohased, neid me teeme ja juhtkonna ülesanne ongi vaadata, et need soovid ja rahalised võimalused oleks omavahel kooskõlas.*

Lisaks oli küsitud direktori käest ka seda, millises valmisolekus on hetkel kooli õpetajad erinevate täiendkoolitusteks. Direktor: *„See sõltub väga palju inimesest. Mõni tahaks ennast täiendada vahet pidamata, aga mõni ei taha üldse. Me oleme leppinud kokku, et õpetaja soovi korral kannab nendest kuludest 50% kool. Me oleme üritanud teha sellist üleüldist koolitust kõikidele õpetajatele“.*

Ankeetküsitluses küsiti õpetajatelt, kas nad tunnevad ennast Tartu I Muusikakooli täieõigusliku liikmena. Vastanutest 26 vastasid jaatavalt ja kaks vastasid *nii ja naa*. Sellest võib järeldada, et õpetajad tunnetavad oma kuuluvust organisatsiooni.

Kuigi õpetaja ja ka kooli rolli õpilaste väärtuskasvatjana on palju esile toodud, rõhutatakse samas, et õpilased peavad ka ise osalema ühiseväärtuste kokkuleppimises. Olulisimateks kooli omadusteks on tugevad ja õpilaste poolt väärtustatud traditsioonid ning õpilaste ja õpetajate kogukonna “meie kooli” tunne (Sarv, 2008; Kuurme, 2005).

Ankeetküsitluses paluti õpilastel hinnata järgmisi väiteid: *Minu jaoks on muusikakool koht: ...kus mul on huvitav; ... kuhu ma tahan minna; ... kus leian kergesti sõpru; ... kus ma tunnen, et minuga arvestatakse; ... kuhu ma kuulun.* Vastusevariantidena olid *ja/ ei* kõrval pakutud ka *ei oska öelda*. Õpilaste vastuseid illustreerib järgnev tabel 3.

Tabel 3 Mida tähendab teie jaoks muusikakool

	JAH	ei oska öelda	EI
Kus mul on huvitav	61	38	10
Kuhu ma tahan minna	37	60	13
Kus leian kergesti sõpru	51	45	13
Kus ma tunnen, et minuga arvestatakse	40	66	3
Kuhu ma kuulun	45	49	15

Seega ilmnes vastustest, et 109-st õpilasest enamusel (61 ehk 56%) on *muusikakoolis huvitav*. 51 vastanutest tõi välja et nende jaoks on muusikakool koht, *kus leiavad kergesti sõpru*.

Õpilase staatuse kohta koolitegelikkuses on öeldud, et üks raskemaid küsimusi, millega koolis ikka enam ja enam kokku puutuda tuleb, on see, kuidas paremini suudaks arvestada iga üksikut õpilast. Liiga paljud tajuvad end keskmisena, massiolendina - õpilase roll tähendab

suhtes koolitegelikkusse passiivne ja keskmine olemist, kes ei mõjuta, ei otsusta, ei vastuta. (Reimaa 1987 ; Kuurme, 2005)

Autori arvates väärib tähelepanu asjaolu, et vaid 40 õpilast (109st) tunnevad kindlalt, et nendega koolis arvestatakse. Ka kooliorganisatsiooni kuuluvana (koolipere liikmena? – autori märkus) tunnevad end vaid 45 õpilast 109st. Omaette vajab tähelepanu kahtlevate hinnangute (*ei oska öelda*) suur osakaal vastuste hulgas (näiteks kool kui koht, kuhu ma tahan minna).

Küsimusele, kas õpilased sooviksid oma kooli juures midagi muuta, vastati 25 juhul, et nad ei sooviks mitte midagi muuta. 10 vastanutest olid jätnud sellele küsimusele vastamata.

Õpilaste poolt tehtud muudatusettepanekud oli seotud kooli olmega (klassiruumid väikesed ja remonti vajavad) ja õppetöö korraldusega (heliredelite arvestus võiks olla samas klassis kus õpilane on harjutanud, võiks olla rohkem eriala tunde ja lisapilli tunde, esinemisi võiks olla vähem).

Silma jäid kaks teistest täiesti erinevat mõtet. Siinkohal toon need välja:

Sooviksin olla veelgi arukam ja õpihimulisem. Sooviks, et nii teeksid ka teised;

Nooruslikuma kollektiivi palkamine, asjade korrashoidmine.

Lastevanemate osa kohta kooliorganisatsioonis rääkis direktor: *See võiks olla suurem, võibolla me pole osanud. Meil puudub selline võimekus ja hoovastik kaasata lapsevanemaid. Meil on rohkem niiöelda töö seksioonides, lapsevanemad suhestuvad enamasti erialaõpetajaga. On muidugi mitte just väga aktiivne hoolekogu, kuhu kuuluvad lapsevanemate esindajad.*

Kokkuvõtteks võib öelda, et 10 ankeetküsitluses osalenud õpetajat (29st) on osalenud kooli dokumentide koostamisel. Valmisolek täiendõppeks on õpetajate seas ebaühtlane. Tehes muutmissettepanekuid osalevad nad kooli arengute kavandamisel ja tunnevad end kooliorganisatsiooni liikmena.

Valdav enamus õpilastest väidab, et neil on koolis huvitav ja nad leiavad kergesti sõpru.

Vastanud õpilastest 15 ei tunne end kooliorganisatsiooni kuuluvana, samuti ei tunne 3 õpilast, et nendega arvestatakse.

Kooli kui kogukonna ja kui organisatsiooni ühised eesmärgid, kultuur ja vaimsus kujunevad ning realiseeruvad koolis kultiveeritavate väärtuste kaudu (Sarv, 2008).

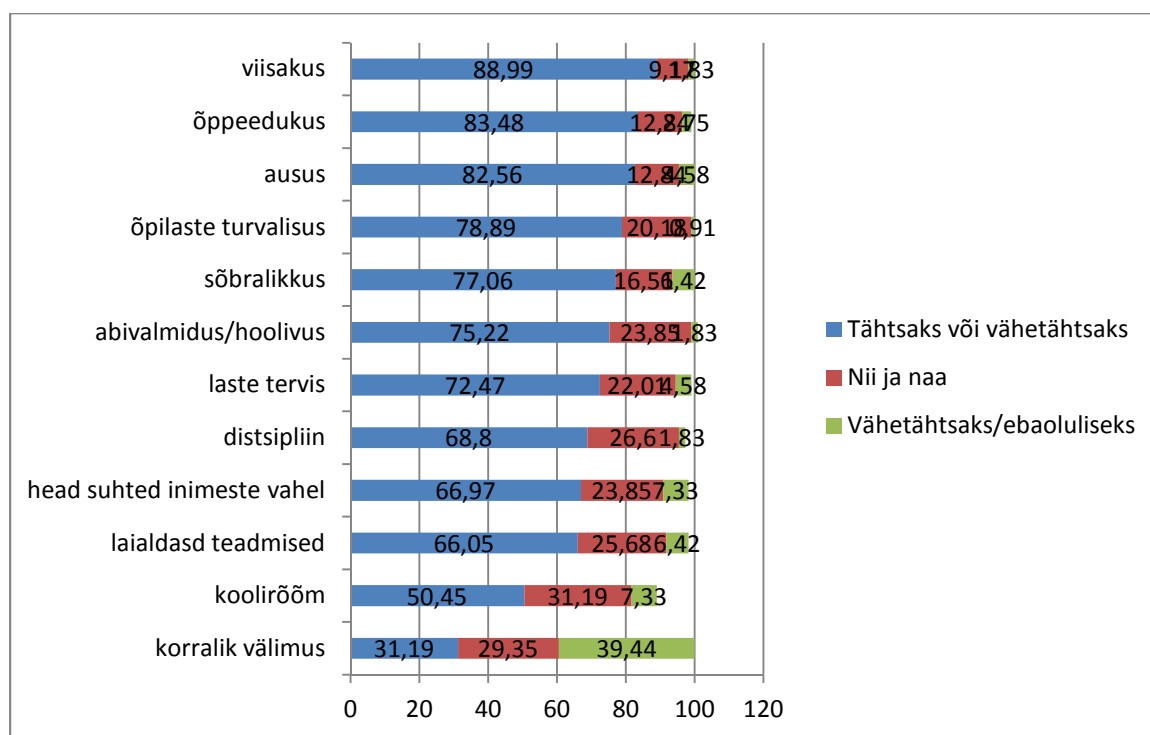
Järgmises alajaotuses tuuakse õpilaste ja õpetajate hinnangute ülevaade väärtustele koolis

VÄÄRTUSED

Koolikultuuri keskne ja kõigi käesoleva töö autorile teadaolevate teoretikute poolt oluliseks peetud komponent on väärtused. Informatsiooni kogumiseks õpilaste ja õpetajate väärtuspildi kohta esitati mõlemale osapoolale kaks küsimust: tegelikkuse hindamiseks ja omapoolsete väärtuste-eelistuste nimetamiseks.

Esimeses küsimuses pakuti 12 positiivset väärtust ja paluti vastajate hinnangut sellele, kui tähtsaks neid koolis peetakse. Vastusevariante oli viis: *väga tähtsaks, tähtsaks, nii ja naa, vähetähtsaks ja ebaoluliseks*.

Järgnev joonis 4 kujutab õpilaste hinnanguid väärtustele järjestatuna *väga tähtsast ja tähtsast* lähtudes:

Joonis 4 *Õpilaste hinnangud väärtustele*

Väga tähtsaks või vähemalt *tähtsaks* hindasid õpilased väärtusi järgmiselt: viisakust 97 õpilast(89%), õpeedukust 91 õpilast(83%),ausust 90 õpilast(83%), õpilaste turvalisust 86 õpilast(78.89%), sõbralikkust 84 õpilast(77.06%), abivalmidust/hoolivust 82 õpilast (75.22%), laste tervist 79 õpilast(72.47%), distsipliini 75 õpilast (68.80%), häid suhteid inimeste vahel 73 õpilast(66.97%), laialdasi teadmisi 72 õpilast(66.05%), koolirõõmu 55 õpilast (50.45%), *korralikku välimust* õpilast(31,19%)

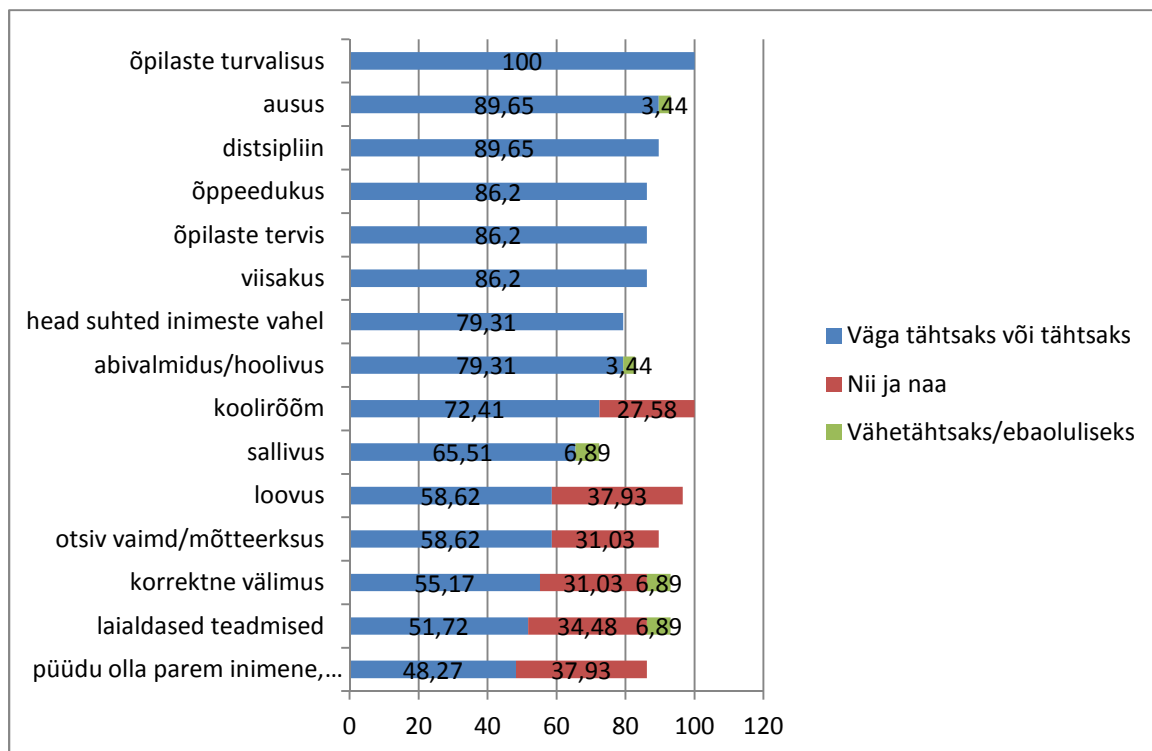
Väga tähtsaks või tähtsaks hinnatakse väiksema arvu vastajate arvates *koolirõõmu* (55 õpilast, 50.45%), *häid suhteid inimeste vahel* (73 õpilast, 66.97%), *laialdasi teadmisi* (72 õpilast, 66.05%). Kõigi ülejäänud väärtuste puhul on *väga tähtsaks* ja *tähtsaks* hinnatud arvamuste osakaal oluliselt suurem teistest hinnangutest, kuid eraldi väärrib tähelepanu väärtuse *korralik välimus* hindamine koolis. Väga tähtsaks pidasid seda 7 õpilast, tähtsaks pidasid 27 õpilast, *nii ja naa* vastasid 32 õpilast, *vähetähtsaks* 23 õpilast ning *ebaoluliseks* pidasid 20 õpilast. Seega jaotuvad vastusevariandid vastajate vahel ühtlasemalt ja ilmneb väärtuse *vähetähtsaks* ja *ebaoluliseks* pidamise suurem osakaal (43 vastajat).

Autori arvates väärrib eraldi tähelepanu ka vastusevariandi *nii ja naa* kasutamise osakaal küsimusele vastamisel. E. S. Sarve hinnangul viitab *nii ja naa* vastus asjaolule, et koolil pole õpilase poolt vaadatuna selget ja üksmeelset hoiakut antud väärtuste suhtes (Sarv, 2008). *Nii ja naa* vastusega oli sagedamini hinnatud väärtuseks koolirõõm 34 õpilast (31.19%) kusjuures ebalevalt vastajad olid valdavalt 13.-15. aastaste vanusekategorias. *Nii ja naa* olid hinnatud veel kümme väärtust, kusjuures vastanute osakaal oli 10- 26%.

Kokkuvõtteks õpilaste hinnangute kohta: vähemalt tähtsaks hinnatud väärtuse esiviisikusse kuuluvad väärtused on *viisakus*, *õppeedukus*, *ausus*, *õpilaste turvalisus* ja *sõbralikkus*; vähema arvu õpilaste poolt vähemalt tähtsateks hinnatud väärtusteks aga *koolirõõm*, *head suhted inimeste vahel* ja *laialdased teadmised*. Suur osakaal oli ebakindlust väljendaval vastusel *nii ja naa*, kusjuures enim *koolirõõmule* hinnangu andmisel.

ÕPETAJATE ARVAMUSED

Ankeetküsitluses esitati küsimus väärtuste hindamise kohta ka õpetajatele. Alljärgnevalt ülevaade hinnangutest:

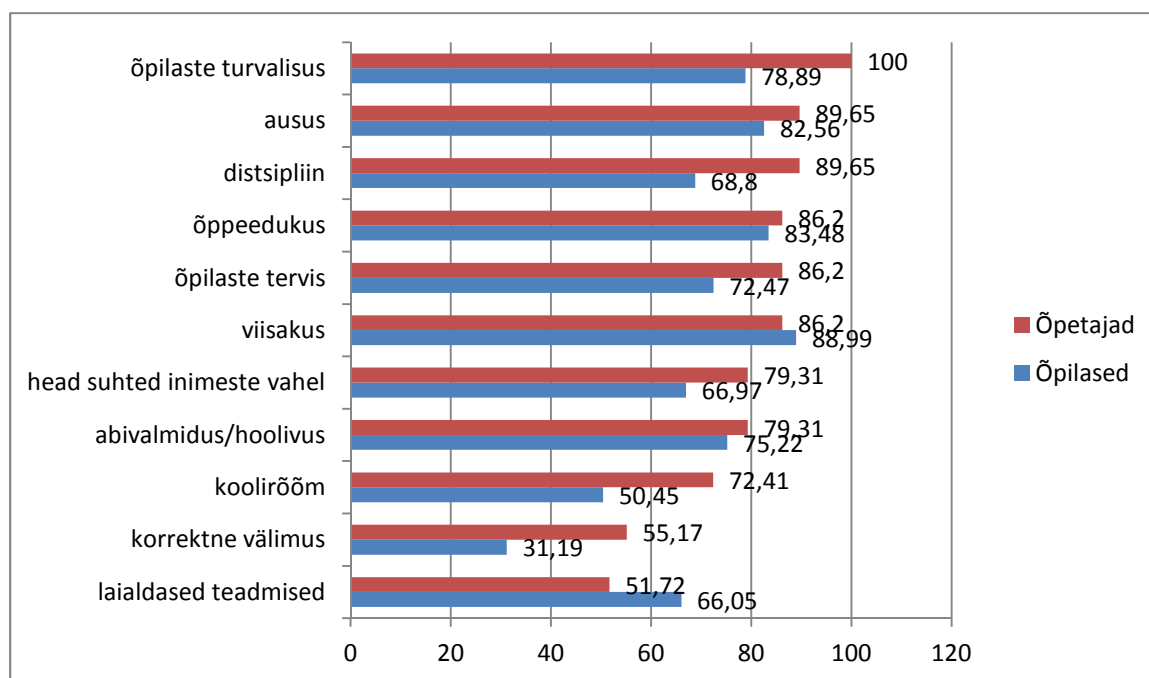
Joonis 5 Õpetajate hinnangud väärtustele

Väga tähtsaks või vähemalt tähtsaks hindasid õpetajad väärtusi järgmiselt: *õpilaste turvalisust* 29 õpetajat, *ausust* 26 õpetajat, *distsipliini* 26 õpetajat, *õppeedukust* 25 õpetajat, *õpilaste tervist* 25 õpetajat, *viisakust* 25 õpetajat, *häid suhteid inimeste vahel* 23 õpetajat, *abivalmidust/hoolivust* 23 õpetajat, *sallivust* 19 õpetajat, *loovust* 17 õpetajat, *otsivat vaimu ja mõtteerksust* 17 õpetajat, *laialdasi teadmisi* 15 õpetajat, *püüdu olla parem inimene, ennast täiustada* 14 õpetajat.

Õpetajate poolt *vähetähtsaks* ja *ebaoluliseks* hinnatud väärtuste osakaal on väike ja autori arvates eraldi tähelepanu ei vaja.

Õpetajate hinnangutes on ka *nii ja naa* vastuste osakaal oluliselt väiksem, kusjuures vastajate hulgas olid ülekaalus üle 20 aasta töötanud õpetajad.

Kuna nii õpilaste kui õpetajate küsitluses on vastusevariantidena valdavalt kasutatud *väga tähtsaks* ja *tähtsaks*, siis on ka järgnev õpilaste ja õpetajate hinnanguid võrdlev joonis 3 koostatud lähtuvalt neist kahest määratlusest.

Joonis 6 *Õpilaste ja õpetajate hinnangud väärtustele*

Võrdluses ilmneb, et õpetajate hinnangul on koolis rohkem väärtustatud kui õpilaste hinnangul järgmised väärtused: *turvalisus, distsipliin, koolirõõm, korrektne välimus*. Silma hakkas see, et õpilaste arvates väärtustakse *laialdasi teadmisi* rohkem kui õpetajate arvates.

Õpilaste ja õpetajate poolt tähtsamateks hinnatute esiviisikus on ühisteks väärtusteks *õppeedukus, ausus ja õpilaste turvalisus*.

Direktor oma intervjuu käigus märkis esimese olulise väärtusena ära *õpilaste turvalisuse* ja teiseks *viisakuse*. Turvalisust mainis ta seoses kooli sümboliga, helkurite kasutuselevõtuga juba aastate eest- „...sest paratamatult on muusikakoolis käimine selline hilisele ajale jääv“. Ka viisakust seostas ta helkurite kasutamisega- kooli sümbol „ samas kaudselt ka viisakuse alla, „...kui selle helkuriga laps teeb mõne rumaluse, siis kõik näevad et ta on meie muusikakoolist, et võibolla see natukene pärsib olukorda.“ Uue väärtusena, lisaks käsitletutele, mainis direktor ka kokkuhoidlikkust, säästlikkust(ibid).

TLU-s on kirjeldatud 2004.a. üldhariduskoolide seas läbiviidud uuringul „Õpetaja ja kooli õpilase arengu toetajana: õpetaja enesest ja koolist“ ilmnes, et õpilaste jaoks oli kõige tähtsamal kohal *õppeedukus*, seejärel *viisakus* ja *ausus*. Koolirõõmu hinnati väärtusena kõige viimasele kohale. Käesoleva töö uurimuses hindasid õpilased kõige enam just *viisakust, õppeedukust ning ausust*. *Koolirõõm* oli samuti hinnatud üheks viimasteks. Õpetajate

seisukohalt peeti üldhariduskoolide uuringus tähtsaimateks väärtusteks *õppeedukust, turvalisust ning ausust; koolirõõm* jällegi oli viimaste seas. Käesolevas uurimuses hindasid õpetajad tähtsaimateks *õpilaste turvalisust, ausust, distsipliini; koolirõõm* oli pisut kõrgmal kohal. Kui võrrelda kahte uuringut, siis võib öelda, et väärtused, mida peeti tähtsamateks olid üht või teistmoodi järjestades ühesed.

Teine küsimus otsis vastust sellele, kas ja millist väärtust vastaja ise tähtsamaks/ vähem tähtsamaks peab (küsimus õpilastele) või kas ja millisele väärtusele peaks rohkem tähelepanu pöörama (küsimus õpetajatele).

Selle küsimuse esitamisel pidas autor silmas kahte eesmärki: 1) saada informatsiooni selle kohta kas vastajate enda hinnangud väärtuste kohta ühtivad kooli üldiste hinnangutega; 2) küsimuse esitamisega rõhutada esimese küsimuse üheseltmõistetavust- et küsitakse koolist mitte vastajast lähtuvalt.

Ülevaade õpilaste vastustest:

31 vastanutest (28%), ei soovinud eelnevas küsimuses olnud väärtusi kuidagi teisiti hinnata, vaid olid üldiste hinnangutega nõus. Kaks õpilast vastas, et ei saanud küsimusest aru ning üks vastas, et ta ei oska öelda. 16 õpilase isiklik hinnang erines üldisest: sooviti tähtsamaks pidada koolirõõmu (6 mainingut) ning häid suhteid inimeste vahel (3 mainingut). Ülejäänud 7 mainingut puudutasid ühekaupa erinevaid väärtusi (neist 5 tähtsamaks, 2 vähemtähtsaks).

Ülejäänud küsitluses osalenud õpilased olid jätnud küsimusele vastamata (62 õpilast ehk 57 %). Autoril puudub informatsioon selle kohta, kas nad ei soovinud vastata või ei saanud küsimusest aru. Ka on võimalus, et mittevastanud ei osanud siiski kahte küsimust eristada- koolis kehtivate ja enda poolt hinnatud väärtuste kohta. Samas on autor arvamusel, et ka sel juhul on esimesele küsimusele õpilastelt saadud vastused arvestatavad, sest 31 küsimust kindlasti mõistnud vastajate arvamus ühtis üldhinnanguga ja 2) õpilase- kui koolipere liikme- isiklikult positsioonilt antud hinnang- esindaks kaudselt kooli üldhinnangut.

Ülevaade õpetajate vastustest

Siinkohal jagunesid **õpetajate** arvamused peaaegu et pooleks: 14 vastanut leidsid, et konkreetselt ei peaks pöörama ühelegi väärtusele rohkem tähelepanu; 13 vastanu hulgas oli nii neid, kes tõid välja ühe kui neid, kes mitu väärtust, millele peaks rohkem tähelepanu pöörama. Väärtused, millele võiks rohkem tähelepanu pöörata olid *loovus* (5) ja *koolirõõm* (3); kahe maininguga olid ära märgitud ka laialdased teadmised, hoolivus, sõbralikud suhted õpetajate ja õpilaste vahel, otsiv vaim/mõtteeerksus; püüd olla parem inimene/ennast täiustada, viisakus, abivalmidus ja sallivus.

Samuti jäi silma ühe õpetaja vastus: „*Kool peaks olema konservatiivne, õpetaja ja õpilase vaheline suhe ei tohiks olla familiaarne, vabakasvatus ei sobi*“.

Kokkuvõtvalt võib öelda väärtuste hindamise kohta seda, et nii õpilased, õpetajad kui ka direktor hindavad ning väärtustavad üldiselt samasuguseid väärtusi. Õpilaste ja õpetajate vastuste võrdlemisel selgus, et õpetajate hinnangul on koolis rohkem väärtustatud kui õpilaste hinnangul järgmised väärtused: *turvalisus, distsipliin, koolirõõm, korrektne välimus*; õpilaste arvates väärtustakse *laialdasi teadmisi* rohkem kui õpetajate arvates.

Koolis tähtsaks peetavad väärtused õpilaste ja õpetajate ühisel hinnangul on *õppeedukus, ausus ja õpilaste turvalisus*. Kõige vähem on tähtsaks hinnatud *korrektset välimust ja koolirõõmu*.

Nii õpilased kui õpetajad soovisid, et rohkem väärtustataks koolirõõmu.

SUHTED KOOLIS

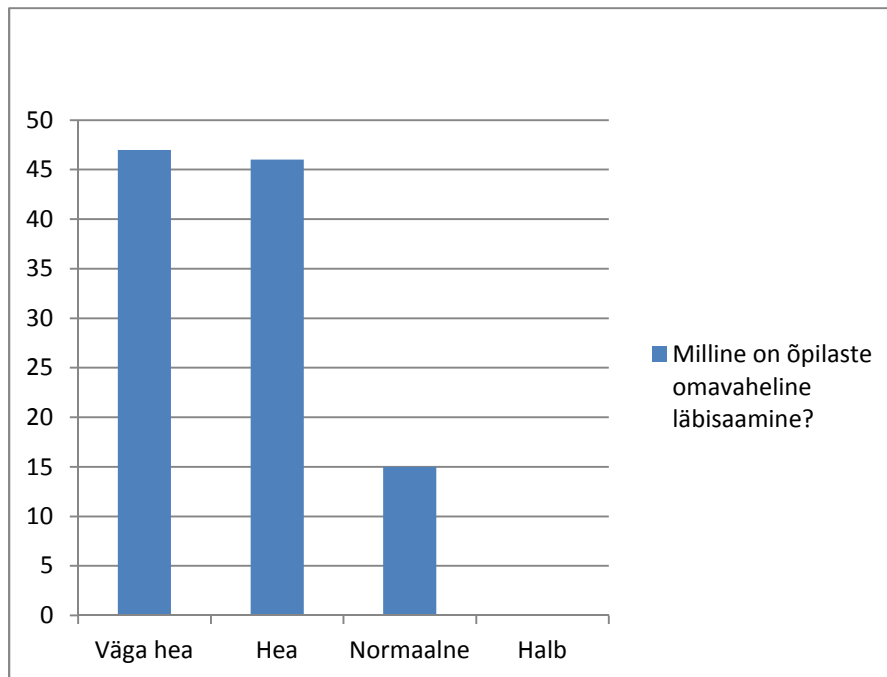
Õpetajatele ja õpilastele esitati küsimused koolis valitsevate suhete kohta. Suhted on kategoriseeritud järgnevalt: õpilane-õpilane; õpetaja-õpetaja; õpilane-õpetaja; Siinkohal on kirjeldatud õpilaste ja/ või õpetajate ning direktori hinnanguid suhetele koolis kategooriate kaupa. Lisaks on antud ülevaade suhteid ja nende reguleerimist käsitlevatest sätetest kooli alusdokumentides.

Õpilane- õpilane

Õpilastelt küsiti, et kas neil on muusikakoolikaaslaste seas sõpru. Siinkohal eeldas autor, et vastatakse jaatavalt. Siiski ilmnes küsitlusest, et 10-1 vastanul ei ole muusikakoolis sõpru ning üks oli jätnud küsimusele vastamata. Valdav osa (98) vastanutest 109-st vastasid, et neil on muusikakoolis sõpru.

Seejärel küsiti õpilastelt nende omavahelise läbisaamise kohta muusikakoolis. Vastusevariantidena oli pakutud: *väga hea, hea, normaalne, halb*.

Omavahelisi suhteid hindasid õpilased alljärgnevalt:

Joonis 7 Õpilaste omavaheline läbisaamine

Vastustest võis välja lugeda, et õpilased hindavad omavahelisi suhteid valdavalt *väga heaks* (43,11%) või *heaks* (42,20%). Õpilastest (13,76 %) hindas suhteid normaalseks.

Järgnevalt esitatakse valik sisult üldistatud, enimmainitud kommentaaridest:

Kõik saavad väga hästi läbi (24 mainingut);

Tülisid ei ole, kedagi ei kiusata (11 mainingut);

Kõik on omavahel väga sõbralikud ning abivalmid (6 mainingut);

Muusikakoolis suheldakse aga väljaspool mitte (4 mainingut).

Kõigi vastuste seast, hakkasid autorile silma kaks järgmist kommentaari:

Kõik on viisakad, aga paljud ei suhtle lihtsalt omavahel;

Normaalsed suhted, sest ei näe üksteist iga päev

Esimene kommentar- viisakuse esiletõstmine omavahelistes suhetes- seostub autori arvates direktori intervjuus välja toodud hinnanguga viisakusele kui olulisemale väärtusele koolis.

Teise kommentari puhul arvab autor, et õpilase hinnang väljendab muusikakooli töökorralduse mõju suhetele.

Samuti oli kommentaride seas ka üks negatiivne: *mind kiusatakse.*

Direktor märkis oma intervjuus järgmist: *Ma arvan, et selline igapäevase elu reguleerimise sagedus iseloomustab suhete olemust.* Lisaks mainis ta: *Ma olen siin suhteliselt vähe reguleerinud suhteid erinevate osapoolte vahel.*

Õpilaste vaheliste suhete reguleerimise näitena kirjeldas direktorit ühte juhtumit koolielust. *Pidin siia kutsuma ühe seltskonna noori mehi, et reguleerida nende omavahelisi suhteid. Suutsime energia kanaliseerida ansamblimängu. Tegu kippus olema sellise olukorraga kus nõrgemale tehti liiga, mitte selles mõttes et teha liiga, aga nad tunnetasid, et suurematele oli see mäng. Nad ütlesid et, üks poiss ütles, et nad mängisid bondi filmi. Mina ütlesin, et ärge tehke bondi vaid tehke bändi! Teil on kõik pillid olemas, hakake pihta!* Direktor lisas: *Mõne aja pärast saame seda projekti eksponeerida ka laiemale avalikkusele.*(autori toim.)

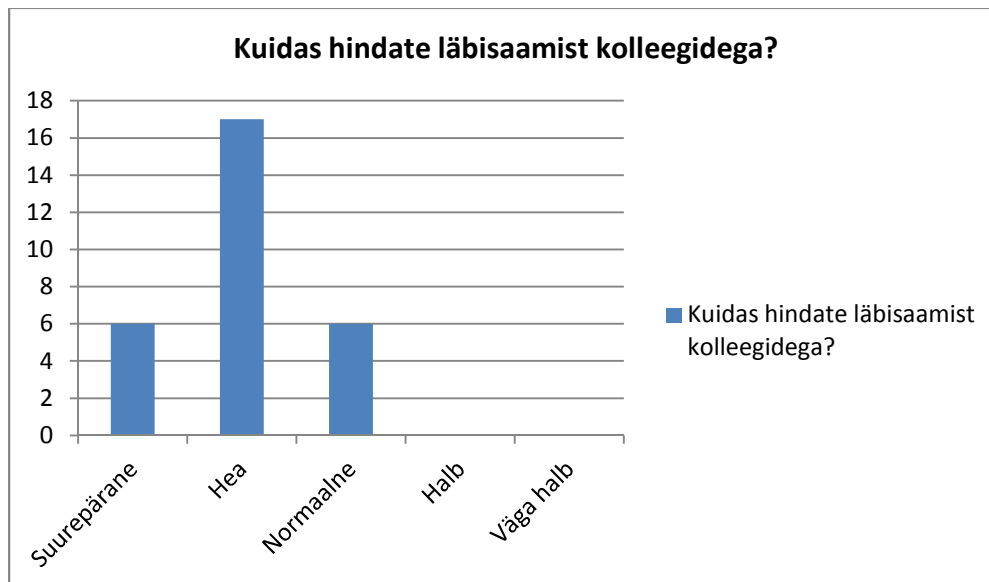
Kokkuvõttes hindavad õpilased omavahelisi suhteid heaks.

Õpetaja- õpetaja

Koolikultuuris võib oluliseks pidada ka õpetajaskonna omavahelisi suhteid, mis peegelduvad õpilastelt tagasi. Enamik õpilastest märgivad, et õpetaja meeleolu mõjutab väga tugevasti nende meeleolu (Reimaa, 1987; Kelner 2012).

Ankeetküsitluses õpetajatele küsiti hinnangut nende omavahelistele suhetele. Vastusevariantidena oli pakutud: *suurepärase, hea, normaalne, halb, väga halb.*

Läbisaamise kohta kolleegidega vastasid õpetajad järgmiselt:

Joonis 8 Küsitluses osalenud õpetajate hinnang omavahelisele läbisaamisele

Vastustest ilmnes, et õpetajad hindavad omavahelist läbisaamist valdavalt heaks (59%). Õpetajate omavahelise läbisamaise kohta arvas direktor järgmist: *Arvamused on erinevad ja peavadki olema, kõik on ise suured isiksused, muusikud. See jääbki rohkem isiksuste tasemele- ei ole kooli kui institutsiooni probleem, kui inimesed omavahel läbi ei saa.*(autori toim)

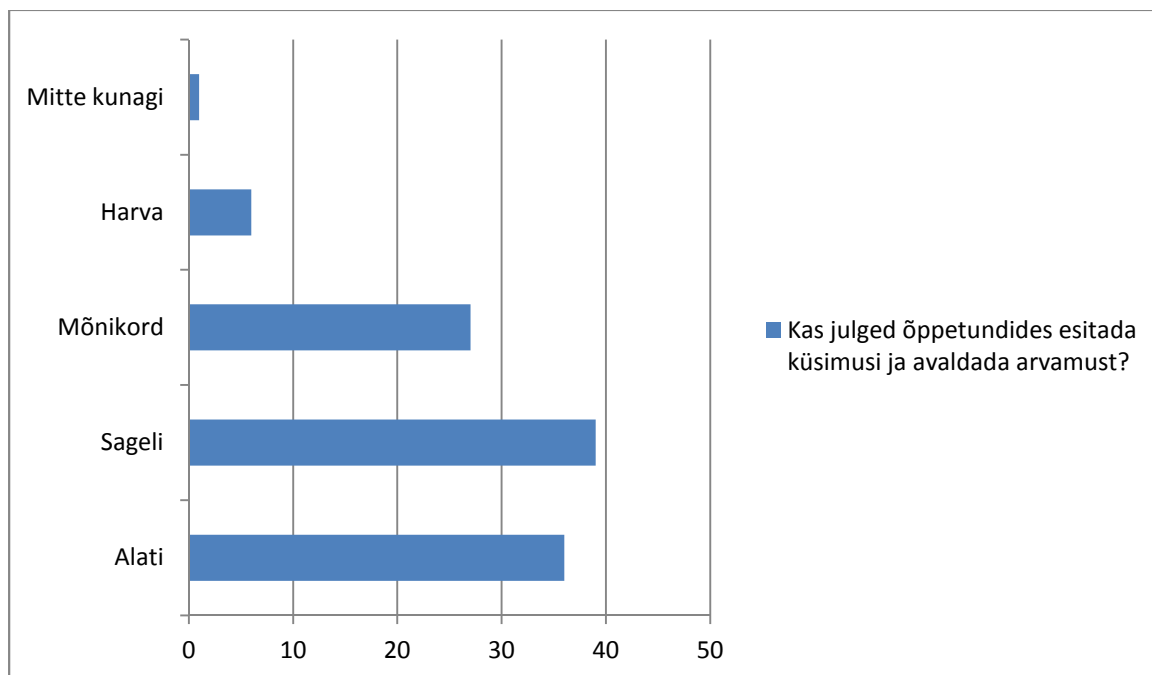
Nagu eelpool mainitud, peab direktor suhete hindamise mõõdupuuks vajaduse sagedust nende reguleerimisse sekkuda. Õpetajate läbisaamise kohta mainib ta: *probleemid jõuavad meieni(juhtkonnani, autori märkus) üldiselt väga harva.*

Seega hindavad nii õpetajad ise kui ka koolijuht suhteid pedagoogilise personali seas üldiselt heaks. Õpilastelt õpetajate omavaheliste suhete kohta ei küsitud.

Õpilane-õpetaja

Suhete kohta õpilase ja õpetaja vahel küsiti osapooltelt sisult sarnased ja sõnastuselt erinevad küsimused.

Ankeetküsitluses osalenud õpilastelt küsiti *Kas te julged õppetundides esitada küsimusi ning avaldada arvamust?* Vastusevariantidena oli valida: *alati, sageli, mõnikord, harva, mitte kunagi.* Õpilased vastasid järgmiselt:

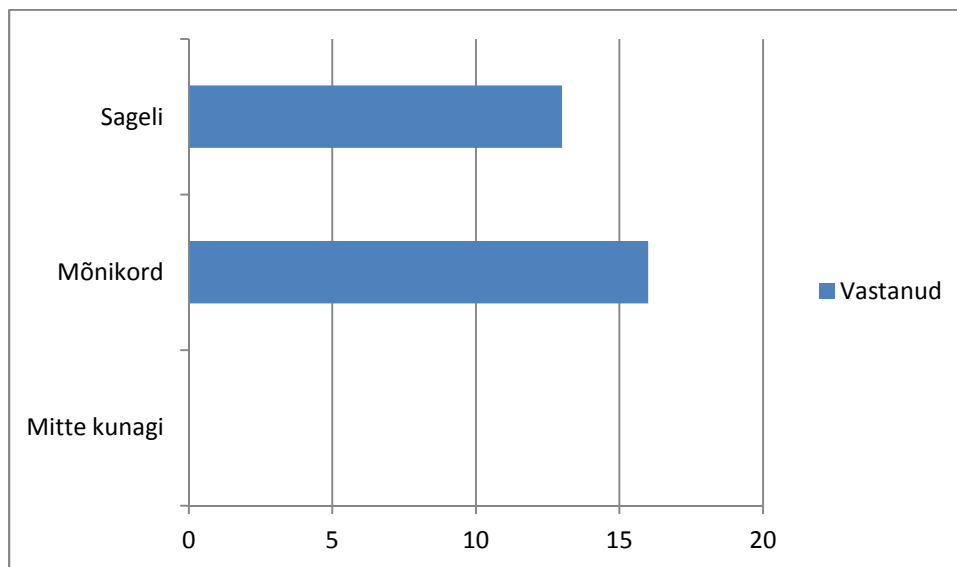

Joonis 9 Õpilaste aktiivsus ja kaasatöötamine tundides

Vastanutest 75 õpilast (68,80%) vastas, et nad julgevad *alati* või siis *sageli* esitada küsimusi ja avaldada tundides oma arvamust. Vastanutest 33 õpilast (30,27%) vastas, et julgevad ainult *mõnikord* või siis *harva* esitada küsimusi ning avaldada oma arvamust. Selle küsimuse juures oli ka üks vastanu, kes ei julge *mitte kunagi* avaldada oma arvamust ega küsida küsimusi.

Samas küsiti õpetajatelt hinnangut õpilaste valmisoleku kohta õpetajatega suhtlemiseks.

Küsimusele *Kas õpilased pöörduvad oma probleemidega Teie poole?* võis vastata: *sageli*, *mõnikord*, *mitte kunagi*. Õpetajad vastasid järgnevalt:

Joonis 10 Õpetajate hinnangud

Vastustest ilmses, et vastanutest 13 õpetajat (44,82%) kirjutasid, et õpilased pöörduvad väga sageli oma küsimuste/ probleemidega õpetajate poole. 16 vastanutest (55,17%) leidsid, et õpilased pöörduvad oma muredega mõnikord õpetajate poole. Mitte ükski ei vastanud, et õpilased ei pöördu *mitte kunagi* nende poole oma muredega.

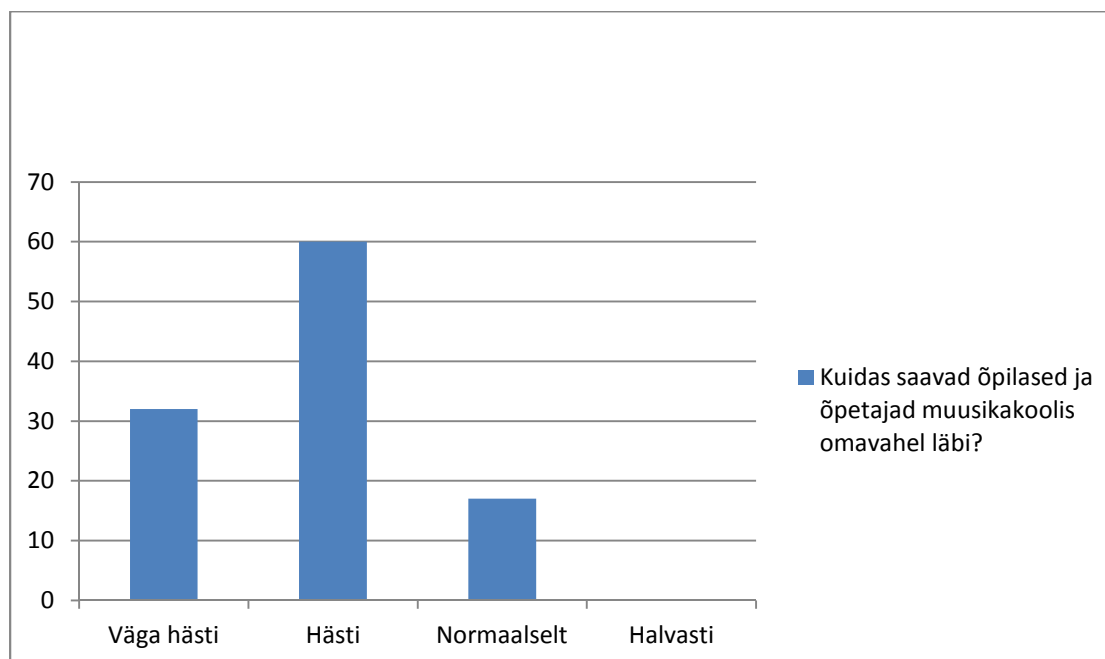
Kõnesolevate küsimuste juures ei olnud kommenteerimise võimalust. Autor lisab siia õpilaste kommentaari suhete üldhinnangu küsimuse juurest:

Kuna õpetajad on sõbralikud, siis julgen alati küsida/avaldata oma arvamust (3 mainingut).

Autori arvates õpilaste ja õpetajate hinnang nende omavaheliste suhete avatusele üldjoontes ühtib: Õpilaste arvates julgevad nad vähemalt mõnikord esitada küsimusi ja avaldada arvamust ning õpetajate hinnangul nad seda ka vähemalt mõnikord teevad. Samas tundub, et õpilaste valmisolek avatult suhelda on isegi mõnevõrra suurem kui õpetajad seda arvavad olevat.

Ankeetküsitlustes paluti nii õpilastel kui õpetajatel anda üldhinnang nende omavahelistele suhetele. Õpilastelt küsiti: *Kuidas saavad õpilased ja õpetajad muusikakoolis omavahel läbi?* Vastusevariantidena oli pakutud : *väga hästi, hästi, normaalselt, halvasti*. Võimalus oli ka vastust kommenteerida.

Õpilaste üldhinnang suhetele oli järgmine:

Joonis 11 *Õpetajate ja õpilaste omavaheline läbisaamine*

109-st vatanust 60 vastanut arvasid, et läbisaamine omavahel on hea, ning 32 vastanutest arvas et suhted on väga head. Noormaalseks pidas suhteid 17 vastanut. Mitte üksi vastanutest ei arvanud, et suhted oleksid halvad.

Õpilaste kommentaarid õpetajate ja õpilaste omavahelistele suhete kohta on sisu alusel grupeeritud ja autor esitab need valikuliselt järgmistena:

Suhted on head; Pole kuulnud ega näinud tülisid; Probleeme pole, õpetajad on omavahel tuttavad ja õpilased on sõbrad; Kõik probleemid saab lahendatud; Suhtlemine toimub nagu normaalsetele inimestele kohane; Osapooled mõistavad ning austavad üksteist, saavad üksteisest aru, räägivad üksteisega ja avaldavad arvamust (kokku 32 mainingut);

Õpetajad on sõbralikud, abivalmid ja toetavad; Õpetajad ei ole liiga karmid ja nad jäävad alati rahulikuks; Õpetajad on palju sõbralikumad kui tavalises koolis; Õpetajad on õiglased

ja suhtuvad õpilastesse võrdselt; On näha et neile (õpetajatele – autori märkus) meeldib nende töö (kokku 17 mainingut).

Üks õpilane kirjutas: *Eriala õpetaja on nagu sõber, kelle vastu on tohutu austus ja samas teine õpilane, et Õpetajad väga ranged, enamikel on lemmikõpilased.*

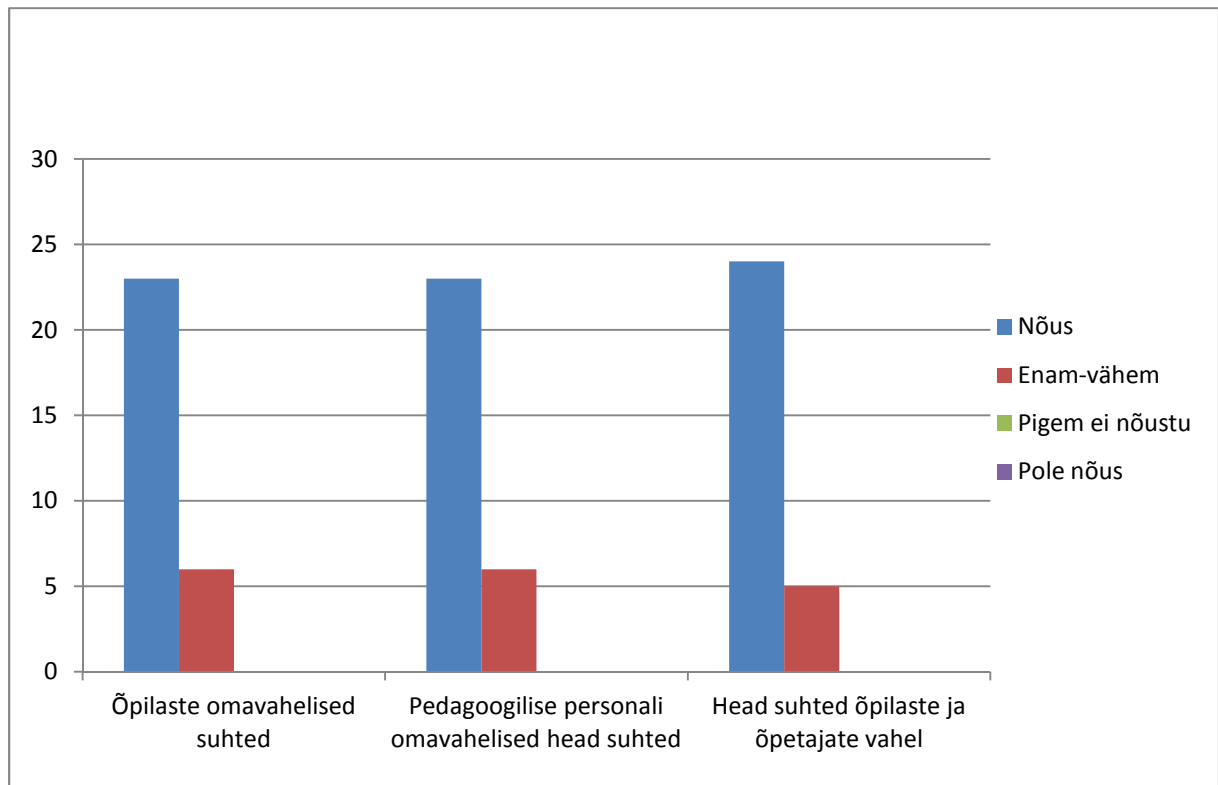
Silma jäid ka sellised üksikud kommentaarid:

Õpetajad on soliidsed; Õpetajad ei mõnita ja ei karju; Õpetajad ja õpilased on väga toredad, aga kui õpilane tuleb tundi ja tal on kodune töö tegemata, siis on õpetaja kuri; Kuna ühe ja sama õpetajaga peab 7 aastat koos olema, siis on hea mõte hoida sooje suhteid;

Autori arvates väärrib tähelepanu see, et kolm õpilast olid suhete hindamisel rõhutanud, viisakust: *Õpetajatele ei vaielda vastu, ollakse viisakad (2), Tuleb ise olla viisakas ja kombekas, siis käituvad ka õpetajad õpilastega hästi (1).*

Viisakust mainis ka koolijuht rääkides koolis olulistest väärtustest!

Õpetajatele esitati küsimus üldhinnangu kohta õpilaste ja õpetajate suhetele seoses õpilaste koolirõõmu ja õpetajate töö rõõmuga. Kahjuks ei olnud õpetajatele küsimuse juurde jäetud võimalust vastust kommenteerida. Küsimustikus oli esitatud väite esimese poolena: *Meie kooli õpilaste koolirõõmu ja õpetajate töö rõõmu allikaks on tõenäoliselt...* ja teise poolena pakutud variantidena erinevad suhete kategooriad koolis: *õpilaste omavahelised suhted, õpetajate omavahelised suhted ja õpilaste ja õpetajate vahelised suhted.*

Joonis 12 *Õpetajate hinnang õpilaste koolirõõmu ja tööõõmu allikatele*

Õpetajate hinnangul on kõik kolm erinevat suhete kategooriat peagu võrdselt kooli- ja tööõõmu allikaks. Seega hindavad õpetajad nii õpilaste kui õpetajate grupisiseseid kui gruppide vahelisi suhteid võrdselt heaks. Autor juhib tähelepanu asjaolule, et uuringu tulemusena ilmnes, et ka õpetajate hinnangul on koolirõõm tegelikult tagasihoidlikult väärtustatud.

Kokkuvõtteks võib öelda, et nii õpilased kui õpetajad hindavad erinevate osapoolte suhteid koolis valdavalt heaks või väga heaks. Direktor oma intervjuus kinnitab õpilaste ja õpetajate hinnanguid suhetele, tehes seda seotuna kooli mainega järgmiselt: *Arvan, et kui suhted oleksid halvad, siis oleks meil raske saada siia õpetajaid, raske oleks saada õpilasi. Tegelikult väga suur osa kooli olemusest tema maine kui mõõdupuu. Ühel ammusel lastevanemate küsitlusel selgus, et lapsevanemad saavad teada kooli olemasolust läbi oma tutvusringkonna. Kas tutvusringkond soovitab või ei. Siinemaani on soovitatud. Ju siis suhted on ikka head.*

LEGENDID, LOOD, KANGELASED, RITUAALID, TSEREMOONIAD JA TRADITSIOONILISED SÜNDMUSED

Koolikultuuri teoreetikute hinnangul on tseremooniad, traditsioonid, rituaalid ja sümbolid nähtavam osa kultuurist (Deal & Peterson, 1990, 85).

Nii õpilastelt kui õpetajatelt küsiti ankeetküsitluses, kas nad teavad oma kooliga seotud **legende, lugusid või kangelasi**.

Küsitluses osalenud 109 õpilasest 91 ei osanud nimetada mitte ühtegi legendi, lugu ega rituaali, mis oleks seotud muusikakooliga. Osad vastanud olid välja toonud põhjendusi, miks nad ei tea neid, siinkohal väike ülevaade:

Pole kunagi selliseid asju kuulnud ja Meile pole räägitud (23 mainingut);

Pole aega olnud, et uurida ja Ei ole, sest mul pole kellegagi rääkida (3 mainingut);

Üks õpilane mainis, et *Ma pole nendest huvitatud* ja üks õpilane, et *Pole kuulnud, aga tahaksin väga teada*.

Küsitluses osalenutest 17 vastasid, et nad on lugusid või legende kuulnud, aga konkreetseid näiteid oli toodud vähe .

Küsitlusel osalenud 29 õpetajast oskasid lugusid, legende, rituaale nimetada kolm. Järgnevalt ülevaade nende vastustest:

Kooli endised õpetajad elasid koolimaja ülemisel korrusel, kus asusid pisikesed korterid.

Õpetajate peod ja üritused olid alati uhked ja rohke söögiga. Käidi ka palju üksteisel külas.

Lõpumärkide ja sõrmuste andmine lõpuklasside õpilastele kooli aastapäeva kontserdil

Lõpuklasside kevadised ekskursioonid, õpetajate talvised spordipäevad ja kevadised väljasõidud jne

Õpetajate viimases vastustegrupis on kirjeldatud pigem traditsioonilisi sündmusi koolis. Sageli ongi rituaalid traditsiooniliste sündmustega tihedalt seotud ning teoreetikute poolt ka koos käsitletud.

Direktor oma intervjuus rääkis loo seoses koolimajaga; *Siin käis ükskord üks mees, et tema on siin majas sündinud, et see oli elumaja, tema isa oli ehitusmaterjalide tehase direktor. Et maja oli kahekordne, punasest kivist, samas stiilis nagu naabermaja praegu... See oli just sel kevadel kui me proovisime otsida vanu fotosid maja kohta, ajalugu. Teame, et 1953. aastast*

oli siin majas miilitsajaoskond ja hiljem sõjaväeraamatukogu. Raamatukogu käest antigi see muusikakoolile, sest muusikakool oli Elleri kooli tiiva all alguse saanud.

Kooli kuulsate vilistlaste kohta rääkis direktor: *Kuulsaid inimesi on küll (toob näiteid – autori märkus), siis kui nad siin õppisid siis nad polnud veel kuulsad. Kuulsate inimeste fotod võiks olla eksponeeritud, Hetkel ma ei näe sellist sobivat kohta. Peaks olema inimene, kes tegeleb sellega.*

Kokkuvõtteks võib öelda, et õpilased kooliga seotud legende, lugusid või kangelasi ei nimeta, kolm õpetajat ja direktor mainivad loo seoses koolimaja ajalooa. Direktori hinnangul on arenguruumi oma kooli „kangelaste“ teadvustamisel kooliperele.

Tartu I Muusikakooli arengukavas on kontsertide korraldamist nimetatud üheks eneseteadvustamise vormiks koolis ning oluliste **traditsiooniliste sündmustena** on üles loetletud just erinevad kontserdid: kooli aastapäeva-, jõulu-, kevade-, ja lõpukontsert ning Terrassikontsert (Teater „Vanemuine“ terrassil) (Tartu I Muusikakooli areng, 2000, 3).

Õpilastelt ja õpetajatelt küsiti, milliseid traditsioonilisi sündmusi nad teavad. Järgnevalt antakse ülevaade antud vastustest. Kooli arengukavast lähtudes on töös vastajate poolt nimetatud sündmused jagatud nelja kategooriasse: a) kontserdid, b) tseremooniad, c) õppetõised sündmused, ja d) muud sündmused.

Õpilaste ankeetküsitluses osalejatest 11 olid jätnud vastamata ja 7 vastanut ei osanud nimetada mitte ühtegi üritust. Õpetajatest olid vastamata jätnud 2 õpetajat. Traditsioonilisi sündmusi nimetanud õpilased (91) ja õpetajad (27) mainisid enim just arengukavas loetletud sündmusi – a) **kontserte:** kevadkontsert - 31 mainingut õpilastelt ja 10 õpetajatelt; jõulukontsert - 29 mainingut õpilastelt ja 14 õpetajatelt; kooli sünnipäeva/aastapäeva kontsert - 17 mainingut õpilastelt ja 14 õpetajatelt; *terrassikontsert* - 3 mainingut õpilastelt ja 5 õpetajatelt; lõpukontsert TÜ peahoones - 2 mainingut õpilastelt ja 9 õpetajatelt

Lisaks eeltoodule nimetasid õpetajad veel avalikke õpilaskontserte (8 mainingut) ning vilistlaskontserti (1 maining) ja esinemisi koolides/lasteaedades (1 maining).

Ka direktor oma intervjuus tõi traditsioonilise sündmusena välja *terrassikontserdi*, selgitades selle ettevõtmise tekke ja kadumise asjaolusid, millest ka töös edaspidi juttu tuleb. Seega tunnetavad nii õpilased kui õpetajad oluliste traditsiooniliste sündmustena täpselt samu ettevõtmisi koolis - mis on ka kooli arengudokumendis esile toodud.

Lõpuaktused toovad kokku kooli kogukonna, kus meenutakse väärtusi, mis on aluseks argipäevastes rutiinides „koolitundides (Deal ja Peterson,1990, 85).

Osapooled nimetasid **b) tseremooniatest**: 1.septembri aktust (18 mainingut õpilastelt ja 5 õpetajatelt), lõpuaktus(17 mainingut õpilastelt ja 9 õpetajatelt), lõpusõrmuste kätteandmine (7 mainingut õpilastelt ja 2 õpetajatelt).

c)Õppetöistest sündmustest mainisid õpilased arvestusi, eksameid, ettemänge ja konkursse. Ka õpetajad märkisid ära konkursid ning tõid eraldi välja Agu Russaku konkursi (3 mainingut). Direktor oma intervjuus kirjeldas seda konkursi järgmiselt: *Üks traditsiooniline asi (Agu Russaku konkurss – autori märkus) tekkis seetõttu, et paljud klaveriõpilased ei saanud käia üleriigilistel konkurssidel seetõttu, et vanuse tõttu ei sobitunud nad oma oskustega arvestatavasse skaalasse. Hakkavad hiljem õppima ja sünniaasta on neil varajane. Mina vist tegin sellise ettepaneku, et teeme siis sellise konkursi, kus me ei arvesta sünniaastat vaid seda kui palju keegi õppinud on. Õpetajad olid sellega nõus ja panime nime ka - Ago Russaku (klaveripedagoog, kauaaegne H.Elleri nim Muusikakooli direktor – autori märkus) nime . Nüüd oleme seda teinud juba 16 aastat- traditsioon tekkis tühja koha pealt, vajadus oli.*

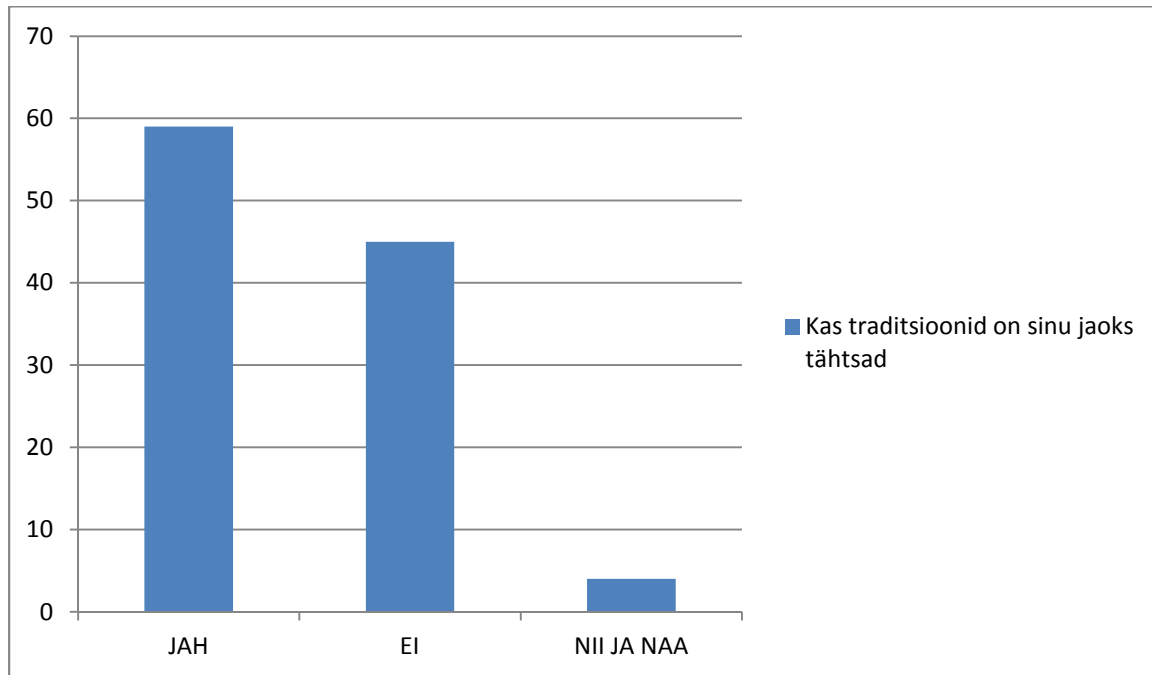
c)Muudest sündmustest on nimetatud lõpuekskursiooni (10 mainingut), tuletõrjeõppust (2 mainingut) ja Karlova päevi (1 maining) õpilaste poolt ning lõpuekskursiooni Hüpasaarde (5 mainingut), sünnipäevade ja kalendritähtpäevade tähistamist (1 maining) ja kevadist aiapidu direktori aias (1 maining) õpetajate poolt. Ilmneb, et ka siin märkasid nii õpilased kui õpetajad esmatähtsana üht ja sama sündmust.

Traditsioonide tekke ja/või loomise põhjusena nimetab direktor oma intervjuus vajadust selle sündmuse järele. Nagu eelpool selgus, tingis *Agu Russaku konkursi* ellukutsumise direktori poolt tema sõnul vajadus. Direktor selgitab vajadust põhjusena ka juba mainitud *terrassikontserdi* traditsiooni näitel: *Seda nüüd juba hääbunud traditsiooni alustasime seetõttu et väga paljud kollektiivid ei saanud kooliaasta sees nii palju esineda kui nad oleks soovinud. Hakkasime otsima sobivat kohta selle jaoks ja siis tegime Shakespeare'i (Teater „Vanemuine“ kohvik- autori märkus) ees - juba aastast 1997/98. See sai ühel hetkel otsa - inimesed ei ole võimelised kuulama kontserti alates 12st kuni19ni õhtul. Ühel hetkel sai sellest kohustus.*

Ankeetküsitluses küsiti õpetajatelt, kas nad on ise aidanud kaasa mõne traditsiooni tekkimisele. 20 vastanutest vastasid, et ei ole aidanud kaasa mitte ühegi traditsiooni

tekkimisele ning 9 vastajat nimetasid enda poolt toetatud traditsiooniliste sündmustena igakevadist lõpetajate ekskursiooni Hüpasaarde, konkursside ja kontsertide ning ühiste ürituste korraldamist koolis.

Nii õpilastelt kui õpetajatelt küsiti kas nende hinnangul on traditsioonid koolis tähtsad/vajalikud ja paluti kommenteerida. Õpilastest jättis vastamata vaid üks ja ülejäänute vastused jagunesid alljärgnevalt:

Joonis 13 Traditsioonide olulisus vastanute seas

Küsitlusel osalenud 29 õpetajatest 25 hindas traditsioonilisi sündmusi koolielus vajalikuks, kaks jättis vastamata ja kaks olid kahtleval seisukohal. Vastuseid kommenteeriti nii õpilaste kui õpetajate poolt. Õpilaste ja õpetajate vastused ja kommentaarid võib jaotada kolme kategooriasse: a) traditsioon koolipere liikmete ühtekuuluvuse ja kooli järjepidevuse toetajana b) traditsiooniline sündmus koolielu rikastajana ja c) traditsioon kooli „oma näo“ ilminguna:

a) Traditsiooni koolipere liikmete ühtekuuluvuse ja kooli järjepidevuse toetajana mainisid kaheksa õpilast ja kaheksa õpetajat. Järgnevalt mõned näited õpilaste kommentaaridest:

Traditsioonid suurendavad kooli ühtekuuluvust; Traditsioonide järgimine näitab püsivust, kestvust. Tore on kui neid järgitakse; Traditsioonid toovad kindlustunde.

Näited õpetajate kommentaaridest: *Ühendab kollektiivi ja annab koolile tunnetava väärtuse; Korralikul koolil peavad olema traditsioonid, need hoiavad „vaimu“; Loob sideme olnuga.*

b) traditsioonilist sündmust koolielu rikastajana märkisid üheksa õpilast ja kaks õpetajat. Järgnevalt valik vastajate põhjendusi õpilastelt: *Ma õpin selles koolis ja kõik tegevus siin on mulle oluline; Traditsioonid on need, mis jäävad pikaks ajaks meelde. Hiljem on nende järgi hea muusikakooli-aegu meenutada ning õpetajatelt: Traditsioonid aitavad kolleegidel suhelda ka töövälistel teemadel, Traditsioonid on vajalikud, kui nad pakuvad õpilastele võimalusi väljaspool kooli esineda.*

c) traditsiooni vajalikkust kooli „oma näo“ eristamiseks ja tutvustamiseks tõi välja kuus õpetajat, näiteks: *Prestiiži säilitamiseks linnas; Sobib kasutada kooli tutvustamisreklaamimisel.*

Õpilased ja õpetajad, kes ei hinnanud traditsioonilisi sündmusi koolis tähtsaks või vajalikuks, põhjendasid oma seisukohta näiteks järgmiselt:

Minu jaoks pole traditsioonid tähtsad, sest olen uuenduste poolt ja vahel muutuvad traditsioonid igavaks; See mida õpime on tähtsam, kui traditsioonid ja ka Traditsioonid on küll tähtsad, aga mitte minu jaoks (õpilased);

Juhul kui nad on formaalsed, pole neid tarvis; Traditsioonid kujunevad ise, neid ei saa kunstlikult tekitada.

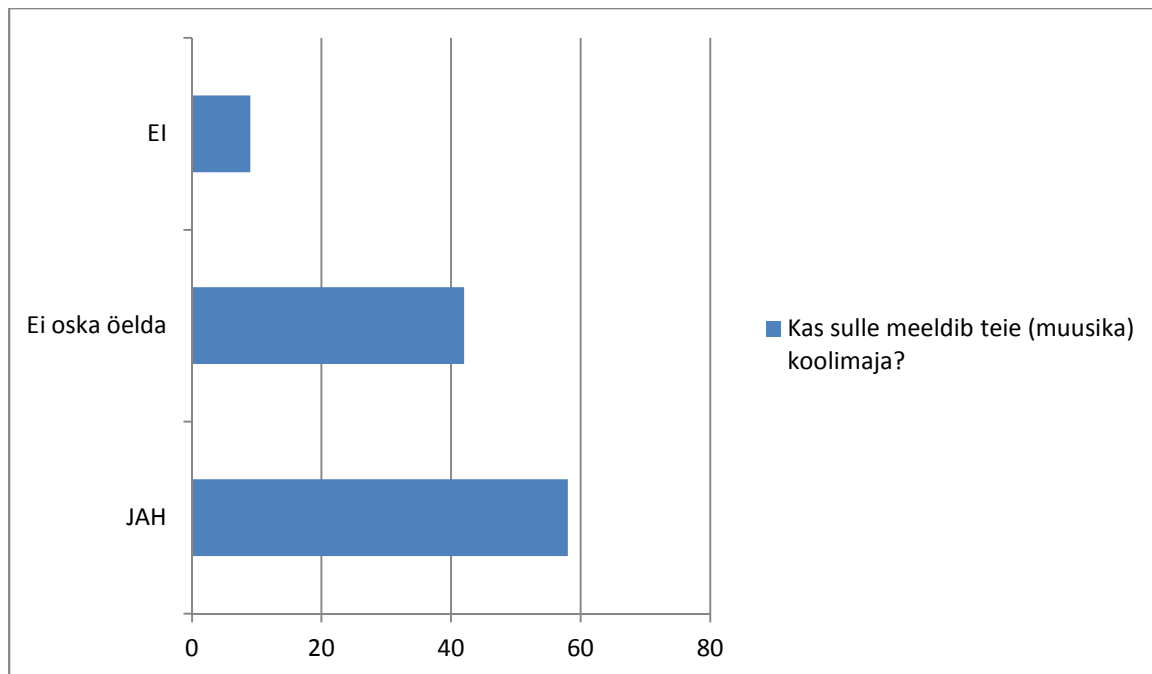
Direktor oma intervjuus kirjeldas traditsioonilist sündmust „Täheviis“ (Tähe 5 on Tartu I Muusikakoolis aadress – autori märkus): *Kontserdil eksponeerisime meie koolist võrsunud tähti, koolimaja ees, 1. septembril, pilliliikide kaupa pianistid, akordionistid. See läks jälle oma rada, publiku probleem. Teema kokkuvõtteks ütles direktor: Mitte kunagi ei tea millest sünnib uus traditsioon. Ei ole mõtet iga hinna eest traditsioone genereerida, see pole eesmärk. Kui vajadus ära kaob, siis tuleb ka lõpetada.*

Kokkuvõtteks hinnangute kohta lugudele, kangelastele, rituaalidele ja traditsioonilistele sündmustele uuritavas koolis võib öelda, et kooliga seotud lugusid ja legende koolipere liikmetel teada ei ole, rituaalidest-tseremooniatest mainiti lõpusõrmuste pidulikku kätteandmist. Arenguruumi on kooli kangelaste tutvustamisel kooliperele. Üldiselt selgus vastustest, et õpetajad ei ole eriti varmad looma traditsioone, aga samas soovitakse, et traditsioonid/ erinevad üritused koolis püsiks. Ka õpilased peavad traditsioone tähtsaks. Traditsioonide tekke ja kestvuse põhjuseks on vajadus ühe või teise sündmuse järele. Kõige olulisemaks peetavad traditsioonilised sündmused on osapooltel ühised ja kattuvad kooli arengukavas nimetatutega.

ÕPIKESKKOND, SÜMBOOLIKA

Tartu I MK arengukavas 2000 on kirjutatud : *Praeguseks oleme ammendanud kõik ruumilised reservid oma edasiseks arenguks. Plaanis on juurdeehitus, kuhu kuuluksid SAAL (ca 300 m²) ja LEVIMUUSIKA OSAKOND, mis moodustaksid praeguse ehitisega kompleksi, mille keskele jääb siseõu – samuti potentsiaalne esinemispaik (Tartu I Muusikakooli arengukava 2000)*

Õpetajatele ja õpilastele esitati küsimused kooli õpikeskkonna ning sümboolika kohta. Esmalt sooviti teada saada, kas õpilastele meeldib nende **koolimaja**. Samuti oli sellel küsimusel väike lisa, kus paluti avaldada arvamust, kas midagi oleks vaja muuta oma koolis- vastavalt siis kas hoonet ennast, koolihoovi või kooliruumide kujundust/sisustust.

Joonis 14 *Õpilaste hinnangud koolimajale*

Siinkohal võib öelda, et 109-st vastanust 58-le õpilasele meeldib nende koolimaja, kusjuures neist 42 ei osanud seda vastust kommenteerida ning 9-le õpilasele ei meeldi nende koolimaja. Lisaks hinnangule oli selle küsimuse juures ka arutlev küsimus selle kohta, mida sooviksid muuta. See nõudis vastajatelt ka loovat mõtlemist. 16 vastanutest olid siiski seda küsimust ka kommenteerinud. Õpilaste kommentaarid ning ettepanekud koolihoone, hoovi, kooliruumide kujunduse/sisustuse muutmise kohta on sisu alusel grupeeritud ja autor esitab need valikuliselt järgmistena:

I interjäär: *Koolimaja ja selle sisutus võiks olla hubasem, soojem (6 mainingut õpilastelt).*

Veel mainiti, et võiks olla pildid seintel - info kuulsate muusikute kohta; Võiks olla klass kus saaks iseseisvalt kuulata muusikaajaloo tunni jaoks lugusid; Lauad ja toolid on nagu väikestele lastele mõeldud, suuremad ei mahu sinna väga hästi istuma.

II ruumide suurus ja olukord: klasse võiks olla rohkem ning need ja kogu maja peaks olema suuremad, heakorrastatumad ja helikindlad (10 mainingut õpilastelt);

III sooviti **puhvetit** ja muutusi seoses **puhkeruumi ja garderoobiga** (4 mainingut õpilastelt).

IV muud: Veel sooviti **mänguväljakut** ja **kooliaeda**, majale erksamat värvikihti

Ankeetküsitluses õpetajatele küsiti, kas nende arvates kooli õpikeskkond toetab oma kooli tunnet. 11 vastanutest ei olnud kooli õpikeskkonnaga rahul, 3 vastanutest ei vastanud sellele küsimusele üldse ning üks vastanutest ei osanud hinnangut anda. Rahulolematuse põhjustena märgiti muuhulgas ruumipuudust ja puudujääke koristamisel, aga ka: *Võiks olla stendid kooli ajaloost, muusika-ajaloost, koridorides seintel olevad laste joonistatud pildid on ka ära tüüdanud* (2 mainingut õpetajatelt).

Nagu vastustest ilmnes, on nii õpilaste kui õpetajate hulgas neid, kes soovivad et kooliruumed ilmestaksid informatiivsed stendid. Oma intervjuus seoses kooli kangelaste teadvustamisega märkis ka direktor vajadust sellega edaspidi tegelda.

Ankeetküsitluses osalenud õpetajatest 13 olid kooli õpikeskkonnaga rahul, tuues samuti välja põhjused, miks neile nende kool meeldib. Järgnevalt mõned näited: *Koolimaja on väike, aga samas hubane, Üsna hea auraga maja; Oma klassi kujundab igaiüks vastavalt oma soovile, Koolil on hea asukoht ning ka oma õu, Olemasolevates tingimustes on kõik vajalik otstarbekalt paigutatud ja Toredad on laste joonistused seintel!*

Kooli sümboolika kohta küsiti intervjuu käigus selgitust direktorilt. Koolijuht kirjeldas kolme erinevat sümboolika kasutamise juhtumit: *1. Kooli logo võib tunduda paberi peal liiga tume, aga selle tegi üks mees sellisel kujul, et seda saaks klaasi peale panna ja kui tagant valgustada siis tekiks efekt. Nüüd ta on meil kooli ukse kohal see logo - kui väljas on pime ja sees on valge siis ta mõjub selliselt soliidselt. 2. Helkuri kujundus kujunes meie aadressist, helkur on tähekujuline (Tähe 5 – autori märkus) ja logoga kaunistatud, 3. Kooli fassaadi peal on noodivõti - käisime ükskord õpetajatega ekskursioonil sepikojas ja siis see meile tehti. Siin liiguvad lapsed mööda meie koolist, tulevikuõpilased.*

Õpilastelt küsiti kas nad on märganud oma kooli sümboolikat ja selle kasutamist. Vastanutest 34 ei olnud märganud, ega osanud arvamust avaldada. 9 küsitletut olid jätnud vastamata ja 66 vastanut olid kooli sümboolika ja selle kasutamisega tuttavad. Kooli logo oli märgatud helkuritel (20 mainingut), lõpusõrmustel (15 mainingut), päevikul (13 mainingut), uksematil/ uksel/ majal (11 mainingut) ning kooli kodulehel ja tunnistustel/ diplomitel/ tänukirjadel (5 mainingut).

Õpetajatelt küsiti kas neile meeldib oma kooli sümboolika (lipp, logo vms). Üks vastanutest oli jätnud sellele küsimusele vastamata, üks vastanutest väitis, et talle ei meeldi kooli sümboolika ja 27 vastanut vastasid, et meeldib. Küsimusele, kas nad sooviksid midagi lisada juba olemasolevale sümboolikale või muuta anti 2 vastust: *Kooli logo võiks vahel uuendada ja Võiks olla ka koolihümn- muusikakool ikkagi.*

Sümboolikat käsitleb kooli alusdokumentidest vaid põhimäärus, sätestades koolisümboolika olemasolu (Tartu I Muusikakooli põhimäärus, 2009).

Järgmise küsimusega paluti õpilastel kujutada ette, et nemad on disainerid ja peaksid kujundama „oma kooli“ esemed. 109 respondendist 15 jättis vastamata ja 10 vastasid, et ei oska vastata, kusjuures 10 juhul mainiti, et puudub piisav loov mõtlemine. Alljärgnevalt esitatakse mõned vastanute ideed „oma kooli“ esemete kavandamiseks:

Uute sümboolsete esemetena soovitati kujundada kooli lipp, vapp ja rinnamärk. Kooliga seotud esemetena soovitati kujundada logoga sviiter, koolivorm, orkestrile kooli logoga särgid ja pillidele kotid, koolimüts ja sall. Koolimaja sisekujunduse rikastamiseks pakuti välja: *ukselõngid võiksid olla bassivõtme kujulised, klassivõtmed viulivõtme kujulised; pillide piltidega tapeedid; kõik oleks valge ja siis ukсед oleks punased; võiks olla helesiniselt seinale joonistatud pill, mida seal klassis õpitakse; toaksin kujundusse sisse rohkem muusikateemalisi lähenemisi - seintel oleks noolid ja viulivõtmed;.*

Koolijuht rääkis oma intervjuus: *Mütse või lippu meil pole, aga kui tekib vajadus mütside järgi ja keegi teeb ettepaneku, et võiks olla koolil müts, näiteks trummikujuline müts või talveks mõni sall, siis miks mitte. Vajadus peab olema, mõte peab tulema n.ö. altpoolt Ja põhitegevuse teenistuses oleks kõik need meie mehhanismid - logo ja helkur jne.*

Kooli õpikeskkonna ja sümboolika kohta selgus, et enamusele vastanud õpilastest ja õpetajatest nende koolimaja meeldib. Puudusteks peeti kohviku puudumist, seinade helipidamatust ja väikeseid ruume. Ka sooviti, et kooliruumid ilmestaks informatiivsed ja harivad stendid. Sümboolikast teatakse kõige rohkem kooli logoga helkureid. Uute ideedena soovitatakse kooli hümnid, lippu, vappi, logoga tarbeesemeid ning koolimaja sisekujunduses muusikaga seotud elemente.

Nagu töös juba öeldud, on koolikultuur normide, väärtuste, tõekspidamiste, rituaalide, sümbolite ja lugude kogum, mis moodustab kooli „oma näo“ (Lindahl, 2006) Käesoleva uurimuse tulemuste viimases alalõigus on kirjeldatud, millisenä näeb direktor omavalitsuse ja teiste organisatsioonide suhtumist kooli ning kuivõrd kooli õpilased ja õpetajad hindavad oma kooli teistest erinevana – omanäolisena.

KOOLI „OMA NÄGU“

Edukatel koolidel, kes viivad läbi põhjalikke muutusi, on toetus ka väljaspool kooli - kohalikus haridusosakonnas või kõrgkoolides - ning edukad juhivad teevad nendega pidevalt koostööd (Salumaa, 2001).

Direktori käest küsiti, kas omavalitsuse ja teiste organisatsioonide hoiak kooli suhtes on toetav ja väärtustav. Direktor vastas kõigepealt vanasõnaga: *Nagu küla koerale, nõnda koer külale*“ ja selgitas: *Kui lihtsalt mitte midagi liigutada ja ainult küsida ja halada ja nõuda ja viriseda, siis kindlasti omavalitsused ja igasugused organisatsioonid, kellega me koostööd teeme, hakkavad vaatama, et mida me siis ise teeme. Ma arvan, et meil on kujunenud selline tööine ja loominguiline ja võibolla isegi innovatiivne õhkkond. Olen seda ka deklareerinud igasugustel kohtumistel erinevate poliitikutega. Teeme konstruktiivset koostööd igas vallas ja vastavalt sellele on ka see suhtumine*

Ankeetküsitluses paluti õpilastel kirjeldada, mille poolest erineb nende muusikakool teistest muusikakoolidest. Sellele küsimusele jättis vastamata 109st õpilasest 8 õpilast (7 %) ning 25 õpilast (23%) ei osanud vastata - *kuna nad pole käinud teistes muusikakoolides, siis ei oska ka võrrelda*. Vastanutest 76 õpilast (70%) oskasid välja tuua erinevaid põhjendusi, mille poolest just nende muusikakool teistest erineb. Valdavalt seostusid kommentaarid olmega, näiteks *võrreldes teiste koolidega on koolimaja väiksem* (tõenäoliselt võrreldi üldhariduskooli majaga – autori märkus), *aga siiski üsna hubane*. Jälle mainiti, et *koolis puudub puhvet/putka* (2 mainingut);

Aga mainiti ka, et omavaheline läbisaamine koolis on väga sõbralik, valitseb pingevaba õhkkond ning ka õpetajad on sõbralikud ning mõistvad;

Õppetöö kohta öeldi, et *muusikakoolist saab väga hea hariduse; koolis on väga range distsipliin ja siin on kasutusel 10-palli süsteem.*

Ka ankeetküsitluses õpetajatele paluti vastanutel kirjeldada, kas koolil on „oma nägu“. 25 õpetajat vastasid jaatavalt, kolm õpetajat eitavalt ning üks õpetaja ei osanud vastata.

Sellele järgneva küsimusega paluti vastanutel nii-öelda kooli „oma nägu“ kirjeldada ning vastata kas ja mil määral see erineb teistest muusikakoolidest. Kui eelnevalt olid 3 õpetajat vastanud, et see puudub, siis nüüd täpsustati:

Kool nagu iga teinegi; Ilmselt me siiski ei eristu Eesti mastaabis ning linnas domineerib siiski Heino Elleri nimeline Tartu Muusikakool.

Ka õpetajad, kes olid vastanud, et *ei oska öelda*, kas koolil on „oma nägu“ tõid põhjenduseks - *kuna nad ei tea milline on teiste muusikakoolide „oma nägu“ ei oska nad võrrelda* (nagu õpilasedki).

Järgnevalt mõned näited jaatavalt vastanud õpetajate kommentaaridest:

Kollektiivi iseloomustab ühtsus/ühised eesmärgid, kõrge taseme poole püüdlemine;

Toodi välja ka, et koolil on hea õhkkond/aura (2 mainingut), *kooli „nägu“ on õpilased/õpetajad* (2 mainingut);

Kooli „oma nägu“ kujundavad erinevad heatasemelised muusikakollektiivid - sümfooniaorkester ja puhkpilliorkester;

Õppetöö korralduse suhtes mainiti, et kool pakub võimalust õppida kolmel erineval tasemel (säva, huviõpe, vabaklass) ning et on olemas 3-astmeline klassisüsteem (A, B, C).

Veel mainiti head asukohta Karlova linnaosa serval ning kesklinna lähedal. Samuti aktiivset kontserttegevust linnas ning ka paljude õpetajate osalemist Vanemuise sümfoonia orkestris.

Kokkuvõtlikult võib öelda, et 109-st õpilasest 76 ja 29st õpetajast 25 leidsid, et koolil on „oma nägu“. Nii õpetajad kui õpilased tõid iseloomuliku joonena kooli kohta välja selle, et koolis valitseb sõbralik õhkkond, omavaheline läbisaamine on hea. Samuti öeldi, et koolist saab väga hea hariduse ning et püüeldakse kõrgema taseme poole.

Õpilaste soovid kooli muuta olid valdavalt seotud olmega.

JÄRELDUSED

Kõneldes positiivsest koolikliimast peetakse silmas kaasavat, sooja, piisavat pinget (loomingu-ja õppimispinget) pakkuvat väärtuste ja tegevusviiside kogumit, kompleksi (Sarv, 2008). Positiivse koolikultuuri iseloomustamiseks on autor valinud T.E. Deal'i ja K.D. Petersoni poolt pakutud karakteristikud, mille täienduseks on Missouri Pedagoogikaülikoolis läbi viidud uuringul kasutatud hindamiskriteeriumid ning T.Salumaa tähelepanekud.

Järgnevalt võrdleb autor töö tulemusi Tartu I Muusikakooli koolikultuuri kohta nimetatud karakteristikutega:

Positiivsed koolikultuurid ei ole paindumatud ja ülemäära formaliseeritud, kuid kooli osapooled jagavad (tunnustavad) kõiges ja sügavalt põhiväärtusi ning ühtset eesmärki.

Õpilaste ja õpetajate hinnangud väärtustele koolis mõnevõrra erinevad. Koolis tähtsaks peetavad väärtused õpilaste ja õpetajate ühisel hinnangul on õppeedukus, ausus ja õpilaste turvalisus. Kõige vähem on tähtsaks hinnatud korrektset välimust ja koolirõõmu. Autori arvates väärneb tähelepanu, et üks õpetaja nägi ühist eesmärki - kõrge taseme poole püüdlemist lausa kooli „oma näo“ tunnuseks;

Kooli alusdokumendid on koos välja töötatud.

Koolil on põhimäärus, sisekorraeeskirjad, arengukava projekt aastast 2000 ning kujundava hindamise ja astmelise õpetuse juhendmaterjalid. Õpetajatest on alusdokumentide loomisel osalenud vähem kui pooled;

Kooli juhtimine ja arendustegevus toimuvad koostöös personaliga.

Õpetajate ideed on väärtustatud, nende professionaalsust usaldatakse ja nad on kaasatud otsustusprotsessi;

Professionaalne areng – õpetajad otsivad enesetäiendamise võimalusi.

Valmisolek täiendõppeks on õpetajate seas ebahühtlane, kool toetab personali enesetäiendamist;

Kollegiaalne tugi – õpetajad teevad koostööd, usaldavad üksteist ja väärtustavad üksteise ideid ning koolis valitseb rahulik ja positiivne mikrokliima.

Kõikide osapoolte (õpilane-õpilane, õpetaja-õpetaja, õpilane –õpetaja) vahel valitsevad head suhted. Sõbralikke suhteid on mainitud ka kooli „oma näo“ tunnuseks;

Kui koolikultuur ei ole üksnes tulemustele või korrale orienteeritud (et mitte tekitada paljudes õpilastes stressi).

Kooli erinevates dokumentides on sõnastatud järgmised põhimõtted:

KÕIK TAHAVAD OLLA EDUKAD!

KEDAGI KLASSI KORDAMA EI JÄETA!

Paindlik õppekorraldus ja diferentseeritud nõudmised tagavad nende põhimõtete realiseerumise;

Kooliorganisatsiooni tegevust toetab teadmine ajaloost, legendidest kangelastest.

Koolipere liikmete teadmised kooliga seotud lugude kohta on tagasihoidlikud, kooli kangelaste teadvustamine on hetkel kavandamisjärgus;

Välja on kujunenud õpilaste saavutuste tähistamisega seotud traditsioonid ja rituaalid.

Kooli alusdokumendis on loetletud traditsioonilised sündmused, koolipere liikmed teavad neid ja peavad nende jätkusuutlikkust oluliseks;

Koolipäevades on tegusat hakkamasaamist ja palju rõõmu.

Huvitavaid ja edukaid ettevõtmisi koolipäevadesse jätkub nii õpilaste, õpetajate kui direktori hinnangul aga nii õpilased kui õpetajad soovisid, et rohkem väärtustataks koolirõõmu.

Autori arvates võiks Tartu I Muusikakooli koolikultuuri kohta kokkuvõtvalt öelda:

- Koolipere ühine väärtuspilt vajab korrastamist - osapoolte arutelu ja kokkuleppimist;
- Kooli alusdokumentatsioon vajab koos kooliperega ülevaatamist;
- Personali initsiatiiv tegevusi algatada ja läbi viia on juhtkonna poolt toetatud ja eelduseks kooli arengul;
- Suhted kõigi kõnesolnud osapoolte vahel on head ja toetavad kooli eesmärkide saavutamist;
- Koolis kehtestatud õppetöö põhimõtted ja – korraldus toetavad erineva võimekusega õpilaste hakkamasaamist;
- Arenguruumi on kooli ajaloo, legendide ja kangelaste teadvustamisel kooliperele;
- Koolipere poolt ühiselt väärtustatud traditsioonid toetavad väärtusi, on abiks kogukonnatunde tekkimisele ja seeläbi pühendumisele eesmärgile;
- Tähelepanu koolirõõmu suurendamisele!

Väljatoodud järeldused koolikultuuri kohta pakub töö autor välja Tartu I Muusikakooli arendajatele - abimaterjaliks edaspidiste tegevuste kavandamisel.

KOKKUVÕTE

Käesoleva töö eesmärgiks on avada koolikultuuri mõiste (komponendid), seda mõjutavad tegurid ja seos kooli muutumisprotsessiga ning välja selgitada koolikultuuri avaldumisvormid muusikakoolis Tartu I Muusikakooli näitel.

Käesolevas uurimistöös rakendatakse juhtumiuuringut, milles juhtumiks on Tartu I Muusikakool. Uuritavateks on Tartu I Muusikakooli õpilased, õpetajad. Lisaks on läbi ka intervjuu kooli direktoriga. Uurimuslikus osas saadud tulemused on grupeeritud komponentide põhjal järgmistesse kategooriatesse:

- Ühine eesmärk, visioon, (käitumis)normid,
- Väärtused
- Suhted koolis
- Traditsioonid, rituaalid, sündmused
- Sümboolika ja õpikeskkond
- Kooli „oma nägu“

Ühiste eesmärkide, visiooni ning (käitumis)normide kohtas selgus:

- Kooli alusdokumentide koostamisel oli osalenud 10 ankeetküsitluses osalenud õpetajat. Samas tehes muutmissetpanekuid, osalesid nad kooli arengute kavandamisel;
- Valmisolek täiendõppeks oli õpetajate seas ebahühtlane;
- Õpetajad tunnevad ennast kooliorganisatsiooni täieõigusliku liikmena;
- Valdav enamus õpilastest väitis, et neil on koolis huvitav ja nad leiavad kergesti sõpru;
- Vastanud õpilastest 15 ei tunne end kooliorganisatsiooni kuuluvana, samuti ei tunne 3 vastanutest, et nendega arvestatakse.

Väärtuste osas selgus:

- Nii õpilased, õpetajad kui ka direktor hindavad ning väärtustavad üldiselt samasuguseid väärtusi;
- Õpetajate hinnangul on koolis rohkem väärtustatud kui õpilaste hinnangul järgmised väärtused: *turvalisus, distsipliin, koolirõõm, korrektne välimus*; õpilaste arvates väärtustakse *laialdasi teadmisi* rohkem kui õpetajate arvates;

- Õpetajate ja õpilaste ühisel hinnangul väärtustati kõige enam *õppeedukust, ausust ja õpilaste turvalisust*. Kõige vähemtähtsaks väärtustati nii õpilaste kui õpetajate poolt *koolirõõmu* ning sooviti et just sellele pöörataks rohkem tähelepanu.

Erinevate osapoolte omavahelisi suhteid hinnati koolis valdavalt heaks või siis väga heaks. Direktor omakorda kinnitas, et koolis valitsevad suhted on head.

Erinevate lugude/kangelaste/rituaalide ja traditsiooniliste sündmuste kohta uuritavas koolis võib öelda:

- Kooliga seotud lugusid ja legende ja kangelasi koolipere liikmetele teada ei ole;
- Õpetajad ise traditsioone ei loo peavad neid oluliseks, nagu õpilasedki;
- Traditsioonide tekke ja kestvuse põhjusteks n vajadus ühe või teise sündmuse järele.
- Kõik osapooled peavad oluliseks kooli alusdokumendis nimetatud traditsioone.

Kooli õpikeskkonna ja sümboolika kohta selgus:

- Enamusele vastanud õpilastest ja õpetajatest meeldib nende koolimaja;
- Puudusteks peeti kõige enam kohviku puudumist, seinte helipidamatust ning väikseid ruume;
- Sooviti, et kooliruumid ilmestaks informatiivsed ja harivad stendid;
- Kõige enam teati sümboolikast kooli logoga helkureid;
- Uute ideedena pakuti välja kooli hümn, lipp, vapp, logoga tarbeesemeid ning muusikaga seotud elemendid koolimaja sisekujunduses.

Kooli „oma näo“ eristatavaid jooni leidsid 109-st õpialsest 76 ja 29st õpetajast 25. Nii õpetajad kui ka õpilased tõid iseloomuliku joonena kooli kohta välja sõbraliku õhkkonna. Lisaks toodi välja ka seda, et koolist saab väga hea hariduse ning et püüeldakse kõrgema taseme poole. Õpilaste soovid selle kohta, kuidas muuta kooli, olid valdavalt seotud kooli olmega.

Autori arvates võiks antud tööst kasu olla Tartu I Muusikakooli arendustegevuse kujundamisel.

KASUTATUD KIRJANDUS

Barth, R. S. (2002). *The Culture Builder*.- In: Educational Leadership, Volume 59, Number 8, lk 6-11

Beare, H., Caldwell, B. J., Millikan, R. H. (1994). *Creating an Excellent School*. London: Routledge.

Blaubrück, A.-L.(2013) *Väärtuskasvatus koolis Tartu Linna koolide III kooliastme õpetajate ja õpilaste hinnangutel*. [Hariduskorralduse kutsemagistritöö] Tartu: Sotsiaal- ja Haridusteaduskond, Haridusteaduste instituut

Carrington, S.(1999). *Inclusion needs a different school culture*.- International Journal of Inclusive Education 3(3): 257-268

Deal, T. E & Peterson, K. D.(1990). *Principal's Role in Shaping School Culture* Office of Educational Research and Improvement (ED), Washington, DC. Programs for the Improvement of Practice.

Deal, T. & Peterson, K. D. (1990). *The shaping School Culture*. Second edition. Printed in the United, Published by Jossey-Bass A Wiley Imprint, 19-118.

Deal, T. E & Peterson, K. D.(1994). *The Leadership Paradox: Balancing logic and artistry in schools*. San Francisco: Jossey- Bass

Deal, T. E & Peterson, K. D. (1998). *How leaders Influence the Culture of Schools*.- In: *Educational Leadership, Volume 56, Number 1*, lk 28-30

Erickson, F. (1987). *Conceptions of School Culture: An Overview*.- In: *Educational Administration Quarterly*

Haridusseadus (1992).*Riigi teataja*. 12.192. <https://www.riigiteataja.ee/akt/968165>

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2005). *Uuri ja kirjuta*. Tallinn: Medicina

Huvikooli seadus (2007). *Riigi teataja I*. 4.19. <https://www.riigiteataja.ee/akt/12776187>

Huviharidusstandard (2007). *Riigi teataja I*. 27.474. <https://www.riigiteataja.ee/akt/12809661>

Kelner, K. (2012). *Haapsalu I keskkooli Muusikateater „Pöialpoiss“ õpilaste väärtushoiakute kujundajana* [magistritöö] Tallinn

Kool ja eetika. Tartu Ülikooli Eetikakeskus (<http://www.eetika.ee/134864>)

Kuurme, T. (2005) *Õpilase mina mõjupiirid kooliargipäevas* http://www.sotsioloogia.ee/vana/esso3/12/tiiu_kuurme.htm [2014, 20 aprill]

Laherand, M. L. (2008). *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn: Sulesepp

Lindahl, R. (2006). The Role of Organizational Climate and Culture in the School Improvement Process: A Review of the Knowledge Base. *Connexions*, March 2. <http://cnx.org/content/m13465/1.1/>

Langemets, M., Tiits, M., Valdre, T., L. Veskis, Ü. Viks, P. Voll. (2009). *Eesti keele seletav sõnaraamat. (6 U-Y 2., täiend. ja parand. tr.)*. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus

Loit, H. H. (2011). *Väärtusarenduse analüüs- miks ja kuidas?* Tartu: Ülikooli Eetikakeskus

Malm, K. (2014) *Uued tuuled Eesti Muusikakoolide Liidus*. Muusika, 1

Marandi, T., Luik, P., Laanpere, M., Adojaan, K., Uibu, K. (2003). *IKT ja koolikultuur*. http://www.innovatsioonikeskus.ee/sites/default/files/tekstifailid/IKT_ja_Eesti%20koolikultuur_2003.pdf [2014, jaanuar 10]

Pung, A. (2002). *Quo vadis, Eesti muusikaharidus*. Muusika, 2

Puhmaste, K. (2005). *Muusika traditsioonide ja inimsuhete tähtsus koolikultuuri kujunemisel (Kalamaja põhikooli näitel)* [bakalaureuse töö]

Randmaa, L. (2011). *Koolikultuur väärtuste ja hoiakute kujundajana* http://www.oppekava.ee/index.php/Koolikultuur_v%C3%A4rtuste_ja_hoiakute_kujundajana [2013, 20 aprill]

Reimaa, V. (1987) *Kooli psühhokliima kujundamise võimalusi* http://opetaja.edu.ee/kyllin/materjalid/varia/kooli_psyhhokliima.pdf [2014, 20 aprill]

Saart, K. (2013). *Väärtuskasvatus koolis ja selle võimalused ainetunnis (bioloogia tunni näitel)*. Tartu: Sotsiaal- ja Haridusteaduskond, Haridusteaduste instituut

Sarv E.- S.(2004). Tallinna Ülikooli Õppematerjal, Kasvatusteaduste Instituut
<http://www.tlu.ee/opmat/ka/opiobjekt/Koolikultuur/index.html> [2013, 20 jaanuar]

Sarv, E-S. (2008). *Õpetaja ja kool õpilase arengu toetajana/ Teacher and school as supporters of student development.* [2014, 25 märts]
<http://www.scribd.com/doc/74205796/Sarv-E-S-Opetaja-ja-kool-opilase-arengu-toetajana-I-III-ptk-Teacher-and-school-as-supporters-of-student-development>

Sarv, E.-S. (2012). Koolikliima. <http://www.scribd.com/doc/115219609/Sarv-E-S-Koolikliima>

Salumaa, T. (2001). *Kooli kui organisatsiooni efektiivsuse karakteristikud.* Tallinn: Merlecons Toimetised. [2014, 7 veebruar,]
http://www.merlecons.ee/tarmo_organisatsioon_01.php

School Culture Survey(SCS) (2009) College of Education University of Missouri.
<http://www.mllc.org>

Stoll, L. (1998). *School Culture- School Improvement.-* Networks Bulletin, Number 9

Stolp, S. and S, C. Smith. (1994). *School Culture and Climate: The Role of the Leader.* OSSC Bulletin. Eugene: Oregon School Study Council, 57 pages.

Tartu I Muusikakooli arengukava, (2000)

Tartu I Muusikakooli sisekorraeeskirjad, (2007)

Tartu I Muusikakooli põhimäärus, 2009 [2014, 20 märts]
<http://www.tmk.tartu.ee/index.php/1/41>

Tartu I Muusikakool, www.tmk.tartu.ee [2014, 03 märts]

Tableman, B. (2004). *School climate and learning.* – In: Best practice briefs, No 31, lk 1- 10.
<http://outreach.msu.edu/bpbriefs/issues/brief31.pdf>, [2014, 5 jaanuar]

Virovere, A., Alas, R., Liigand, J. (2005). *Organisatsioonikäitumine.* Käsiraamat. Estonian Business School.Tallinn, Kirjastus „Külim“

Yin, R. K. (2009). *Case Study Research. Design and Methods.* Second Edition – California: Thousand Oaks

LISAD

Lisa 1. Küsimustik õpetajatele

Tere

Olen Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia ning TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia ühisõppekava muusikapedagoogika magistriõppe üliõpilane Aveli Paide. Kirjutan magistritööd teemal „**Koolikultuuri avaldumisvormid muusikakoolis Tartu I muusikakooli õpilaste ja õpetajate hinnangul.**“

Käesoleva küsimustiku abil soovin saada ülevaadet õpetajate hinnangutest koolikultuurile.

Teoreetikud on koolikultuuri määratlenud kui keerulist normide, uskumuste, käitumiste, väärtuste, tseremooniate, traditsioonide ja müütide kogumit, millel on organisatsiooni korralduses tähtis roll. (Barth2002)

Küsimustikule vastamine võtab kuni 15 minutit ning on anonüümne. Teie vastuseid kasutatakse ainult käesolevas töös ja need ei kuulu avalikustamisele.

Sobivale vastusevariandile tõmmake ring ümber või tehke sobivasse kastikesse rist ja avatud küsimuste korral kirjutage vastus etteantud punktiirile.

I Osalemine kooliorganisatsioonis

1. Teie sugu: M N
2. Teie vanus:
3. Olete töötanud Tartu I muusikakoolis
 - Kuni 5 aastat
 - 5- 10 aastat
 - 15- 20 aastat
 - 20- aastat
4. Kas olete osalenud kooli alusdokumentide (arengukava, sisekorraeskirjad, hindamisjuhend vms) koostamisel?

JAH EI

Palun kommenteerige:

II Väärtused

5. Kui tähtsaks peetakse Teie koolis:

	Väga tähtis	Tähtis	Nii ja naa	Vähetahtis	Ebaoluline
Õpilaste turvalisust					
Õppeedukust					
Õpilaste tervist					
Häid suhteid inimeste vahel					

Viisakust					
Korrektset välimust					
Ausust					
Abivalmidust, hoolivust					
Koolirõõmu					
Distsipliini					
Loovust					
Püüdu olla parem inimene, või ennast täiustada					
Sallivust					
Otsivat vaimu, mõtteeksust					
Laialdasi teadmisi					

6. Kas Teie arvates peaks mõnele väärtusele rohkem tähelepanu pöörama? Millisele?

.....

.....

.....

III Suhted

7. Kuidas hindate läbisaamist kolleegidega?

Suurepärase	Hea	Normaalne	Halb	Väga halb

8. Kas õpilased pöörduvad oma probleemidega teie poole?

Sageli	Mõnikord	Mitte kunagi

9. Meie kooli õpilaste koolirõõmu ja õpetajate tööõõmu allikaks on tõenäoliselt:

	Nõus	Enam vähem nõus	Pigem ei nõustu	Pole nõus
Õpilaste omavahelised sõbralikud suhted				
Pedagoogilise personali omavahelised head suhted				
Head suhted õpilaste ja õpetajate vahel				

III Traditsioonid

10. Kas teate oma kooliga seotud müüte, legende, lugusid ja-või rituaale?

JAH EI

Palun kirjeldage:.....

.....

.....

11. Nimetage palun oma kooli traditsioonilisi sündmusi.

.....
.....
14. Kas olete ise kaasa aidanud mõne traditsiooni loomisele või püsimisele? Põhjendage

JAH EI

.....
.....
15. Kas Teie arvates on koolil vaja traditsioone? Põhjendage

.....
IV Õpikeskkond, sümbolika

16. Kas teie kooli õpikeskkond (koolihoov, ruumide heakorrastatus ja kujundus, stendid vms) toetab oma kooli tunnet? Põhjendage

JAH EI

.....
.....
17. Kas teile meeldib oma kooli sümbolika (lipp, logo vms) ja selle kasutamine?

JAH EI

Mida sooviksite muuta?

.....
.....
18. Kas teie koolil on „oma nägu“?

JAH EI

19. Palun kirjeldage, milline see on. (mille poolest erineb teistest muusikakoolidest)

.....
.....
20. Kas tunnete end Tartu I Muusikakooli koolipere täieõigusliku liikmena?

JAH EI

Aitäh vastamast!

Lisa 2. Küsimustik õpilastele

Tere!

Olen Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia ning TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia ühisõppekava muusikapedagoogika magistriõppe üliõpilane Aveli Paide. Kirjutan magistritööd teemal „Koolikultuuri avaldumisvormid muusikakoolis Tartu I muusikakooli õpilaste ja õpetajate hinnangul.“

Käesoleva küsimustiku abil soovin saada ülevaadet õpilaste hinnangutest koolikultuurile.

Teoreetikud on koolikultuuri määratlenud kui keerulist normide, uskumuste, käitumiste, väärtuste, tseremooniate, traditsioonide ja müütide kogumit, millel on organisatsiooni korralduses tähtis roll. (Barth2002)

Küsimustikule vastamine võtab kuni 15 minutit ning on anonüümne. Sinu vastuseid kasutatakse ainult käesolevas töös ja need ei kuulu avalikustamisele.

Palun tõmba sobivale vastusevariandile ring ümber, tee sobivasse kastikesse rist või kirjuta vastus selleks ettenähtud punktiirile.

I Taustaküsimused:

1. Sa oled: tüdruk poiss
2. Kui vana Sa oled?
3. Mitmendas klassis õpid?
- 4 Millisel erialal?

II Väärtused

5. Palun tee ristike sulle sobivasse lahtrisse. **Kui tähtsaks peetakse muusikakoolis:**

	Väga tähtsaks	Tähtsaks	Nii ja naa	Vähetähtsaks	Ebaoluliseks
Õpilaste turvalisust					
Õppeedukust					
Laste tervist					
Häid suhteid inimeste vahel					
Viisakust					
Korralikku välimust					
Ausust					
Abivalmidust, hoolivust					
Koolirõõmu					
Distipliini					
Sõbralikkust					
Laialdasi teadmisi					

6. Kas Sina hindad mõnda väärtust teisiti? Palun kirjelda millist väärtust ja kas tähtsamaks või vähemtähtsaks!

.....

III Suhted

7. Ka Sul on muusikakoolikaaslaste hulgas sõpru? JAH, EI

8. Milline on õpilaste omavaheline läbisaamine? Väga hea - hea – normaalne - halb

Palun kommenteeri!

9. Kas julged õppetundides esitada küsimusi ja avaldada arvamust?

Alati – sageli - mõnikord – harva - mitte kunagi

10. Kuidas saavad muusikakoolis õpetajad ja õpilased omavahel läbi?

Väga hästi – hästi - normaalselt – halvasti

Palun kommenteeri

III Traditsioonid/ üritused

11. Kas Sa oled kuulnud muusikakooliga seotud lugusid, legende ja/või tead rituaale?

JAH EI

Palun kommenteeri!.....

12. Palun nimeta niipalju muusikakooli traditsioone (korduvaid sündmusi) kui sa tead!

.....

13. Kas traditsioonid on sinu jaoks tähtsad? JAH, EI

Palun

selgita!.....

IV Koolimaja ja sümbolika

14. Kas sulle meeldib teie (muusika)koolimaja ?

JAH - ei oska öelda - EI

Kas sooviksid koolihoonet, hoovi või kooliruumide kujundust ja sisustust muuta?

.....

15. Kas oled märganud oma kooli sümbolikat (lipp, logo vms)? Millal ja kus (millistel esemetel) seda kasutatakse?

.....

16. Kui Sina oleksid disainer, siis missugused „oma muusikakooli“ esemed kujundaksid?

.....

17. Mille poolest erineb Sinu muusikakool teistest koolidest?

.....

18. Mida soovid muuta, et Sinu kool oleks veel parem kool?

.....

19. Palun tee ristike sulle sobivasse lahtrisse. **Minu jaoks on muusikakool koht kus:**

	JAH	EI OSKA ÖELDA	EI
Kus mul on huvitav			
Kuhu ma tahan minna			
Kus leian kergesti sõpru			
Kus ma tunnen, et minuga arvestatakse			
Kuhu ma kuulun			

Aitäh vastamast!

Lisa 3. Intervjuu kava

(Intervjuu 21.04.2014 Tartu I Muusikakoolis direktor Kaido Otsinguga kell 12.00-13.30.

Ülesvõetud diktofoniga. Intervjueerib Aveli Paide)

1. Millisena tunnetate omavalitsuse ja teiste asutuste- organisatsioonide hoiakut kooli suhtes? (Kas see on huviharidust toetav ja väärtustav?)
2. Millised alusdokumendid on Teie koolis hetkel olemas? (põhimäärus, arengukava, sisekorraeeskirjad, hindamisjuhend, eetikakoodeks vms.?). Kas on plaanis mõni alusdokument koostada? Milline? Kas ja kuidas on kavas kaasata õpetajad, õpilased?
3. Kas ja kuidas on õpetajad kaasatud kooli juhtimisse? Milline on lapsevanemate osa kooliorganisatsioonis? Kas koolil on hoolekogu?
4. Kas Teie koolil on sõnastatud missioon/ slogan/ eesmärk/ visioon/ strateegia/ tegevuskava?
5. Milliseid väärtusi Teie koolis enim hinnatakse?
6. Millised on Teie silme läbi suhted koolis õpilaste/õpetajate vahel; õpetajate omavaheline suhtlus; õpilaste omavaheline suhtlus; õpetajate suhtlus direktsiooniga?
7. Millised on Teie kooli traditsioonilised sündmused? Kas traditsioonide tekkimisel on ka õpetajad oma arvamust avaldanud või on need tekkinud sujuvalt aastate jooksul? Kas ja kuidas tähistate/märgite ära koolipere liikmete õnnestumisi?
8. Kuidas olete rahul hetkel käibel oleva kooli sümboolikaga? Mis on selle sümboolika tekkimise tagamaad ning kas olete mõelnud ka midagi uut juurde lisada praegusele?
9. Pöördudes tagasi mineviku juurde, siis kas Teie kooliga on seotud mingisuguseid müüte, rituaale, legende? Kas teie koolil on kuulsaid vilistlasi ja kas nende seotusest kooliperega räägitakse?
10. Milline on hetkeolukord muusikakoolis enesetäiendamise valmidusest õpetajatel? Kas huvitatakse rohkem spetsiifilistest täiendustest või ollakse pigem avatud kõigile huvitavatele pakkumistele? Kas otsitakse ise võimalusi ka väljastpoolt või pigem mitte?
11. Koolijuhil on koolikultuuri mõjutajana oluline roll. Soovite lisada veel midagi, mis Teil on plaanis ette võtta- muuta, kinnistada?

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina _____Aveli Paide_____

(*autori nimi*)

(sünnikuupäev: _____16.01.1988_____)

annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

„Koolikultuuri avaldumisvormid muusikakoolis Tartu I muusikakooli õpilaste ja õpetajate hinnangul.“

(*lõputöö pealkiri*)

mille juhendaja on _____Tiia Parmo_____

(*juhendaja nimi*)

reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni; üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Viljandis, 23.05.2014